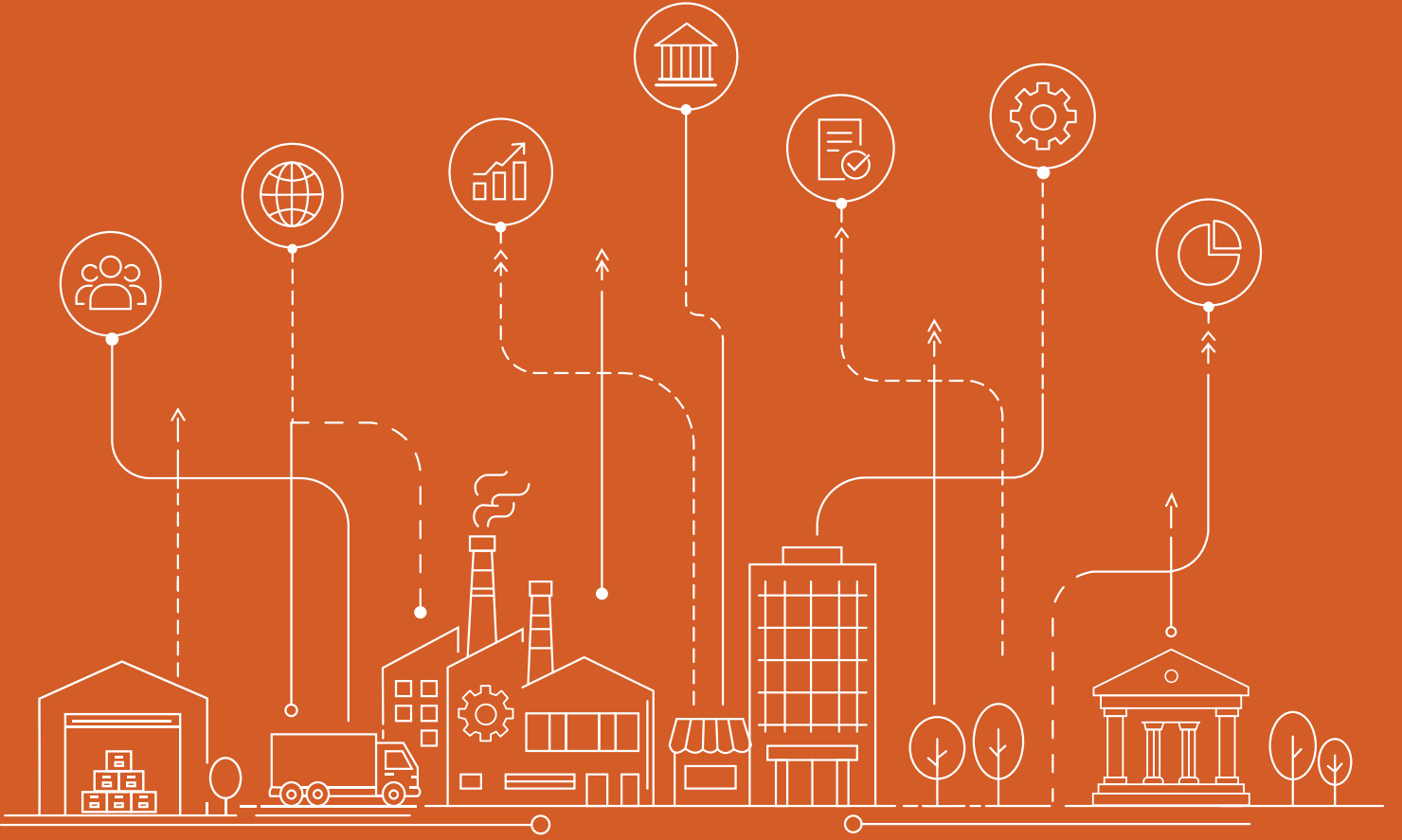

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMI DİNAMİKLERİ:

B-READY SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMI DİNAMİKLERİ:

B-READY SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Hazırlayan

Dr. Melodi Buket Kanlıoğlu Peker

Grafik Tasarım

Melike Özkara

İSTANBUL, 2026

İÇİNDEKİLER

1

GİRİŞ

2

B-READY METODOLOJİK ÇERÇEVE

3

ENDEKS SONUÇLARINA GÖRE ANALİZ

4

TEMEL PERFORMANS ALANLARI İTİBARIYLA
TÜRKİYE'NİN İŞ ORTAMI GÖRÜNÜMÜ

5

SONUÇ

YÖNETİCİ ÖZETİ

EXECUTIVE SUMMARY

Dünya Bankasının B-READY 2025 verileri esas alınarak hazırlanan bu araştırma notu, Türkiye'nin reel sektördeki iş ortamını Yasal ve Düzenleyici Çerçeve, Kamu Hizmetleri ve Operasyonel Verimlilik sütunları ile işletmelerin yaşam döngüsünü kapsayan 10 konu başlığı üzerinden incelemektedir. Türkiye'nin performansı hem 101 ülke arasındaki küresel konumu hem de konu başlıklarından elde ettiği skorların ülke içindeki dağılımı dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bulgular, Türkiye'nin Yasal ve Düzenleyici Çerçeve, Kamu Hizmetleri ve Operasyonel Verimlilik sütunlarının tamamında küresel ortalamanın üzerinde yer aldığını, en güçlü performansın ise Kamu Hizmetleri sütununda gerçekleştiğini göstermektedir.

Konu başlıkları itibarıyla Altyapı Hizmetleri, İş Yeri Konumu ve İşletme İflası Türkiye'nin küresel ölçekte güçlü olduğu alanlardır. Türkiye'nin kendi performans profili içinde ise Altyapı Hizmetlerinin yanı sıra İşe Başlama ve Finansal Hizmetler öne çıkmaktadır. Buna karşılık Vergilendirme hem küresel sıralamada hem de ülke içi skor dağılımında en belirgin iyileştirme alanıdır. Firmalar üzerindeki mali yük, vergi düzenlemelerindeki değişikliklerin şeffaflığı ve bazı vergi kayıt süreçleri bu alandaki temel gelişim başlıklarıdır. Uluslararası Ticaret ve Piyasa Rekabeti de Türkiye'nin kendi skor dağılımında görece düşük performans gösteren alanlar arasında yer almakta; dijital ticarete yönelik kısıtlamalar, bilgiye erişim, kamu ihalelerine firma katılımı ve firma düzeyindeki inovasyon faaliyetleri başlıca iyileştirme alanları olarak öne çıkmaktadır.

İTOSAM tarafından hazırlanan bu araştırma notu, Türkiye'nin iş ortamındaki güçlü yönlerini ve öncelikli reform alanlarını ortaya koyarak politika yapıcılar ve iş dünyası için analitik bir değerlendirme zemini sunmaktadır.

This research note, prepared on the basis of the World Bank's B-READY 2025 data, examines Türkiye's business environment in the real sector across the three pillars of the Legal and Regulatory Framework, Public Services, and Operational Efficiency, as well as ten thematic areas covering the life cycle of firms. Türkiye's performance is assessed both in terms of its global position among 101 economies and the domestic distribution of its scores across the thematic areas. The findings show that Türkiye performs above the global average in all three pillars, with its strongest performance recorded in Public Services.

At the thematic level, Utility Services, Business Location, and Business Insolvency are the areas in which Türkiye performs strongly in global terms. Within Türkiye's own performance profile, Utility Services, Business Entry, and Financial Services stand out as the highest-scoring areas. By contrast, Taxation emerges as the most prominent area requiring improvement in both the global ranking and the domestic distribution of scores. The financial burden on firms, limited transparency in changes to tax regulations, and shortcomings in certain tax registration processes constitute the main areas for development. International Trade and Market Competition also rank among the relatively weak areas in Türkiye's domestic score distribution, with restrictions on digital trade, access to information, firm participation in public procurement, and firm-level innovation activities emerging as key areas for improvement.

Prepared by İTOSAM, this research note aims to provide policymakers and the business community with an analytical basis by jointly identifying the strengths of Türkiye's business environment and its priority areas for reform.

1

GİRİŞ

İş ortamı, bir şirketin faaliyetlerini, performansını ve karar alma süreçlerini etkileyen çevresel unsurların bütünüdür.¹ Ülkelerin ekonomik gelişimi açısından kilit öneme sahip olan iş ortamı; politik, ekonomik, kurumsal ve teknolojik unsurları birlikte içeren dışsal koşullardan oluşmaktadır.² Bu çerçevede müşteriler, tedarikçiler, rakip firmalar, teknolojik gelişmeler, yasal düzenlemeler, kamu politikaları ile sosyo-politik ve ekonomik koşullar iş ortamının temel bileşenleri arasında yer almaktadır.³ Doğası gereği dinamik ve değişken bir yapıya sahip olan iş ortamında meydana gelebilecek değişimlerin ve bunların firmalar üzerindeki etkilerinin önceden öngörülmesi çoğu zaman kolay değildir.⁴ Bu nedenle firmaların iş ortamında karşılaştıkları güçlüklerin hangi faktörlerden ve ne ölçüde etkilendiğinin ortaya konulması büyük önem taşımaktadır.⁵

İş ortamının niteliği; reel sektörün yatırım kararları, üretim kapasitesi, verimlilik performansı ve rekabet gücü üzerinde doğrudan belirleyici olmaktadır. Elverişli bir iş ortamı firmaların ölçek büyütmesini, yenilik faaliyetlerine yönelmesini, finansmana erişimini ve yeni pazarlara açılmasını kolaylaştırmaktadır. Öte yandan belirsizliklerin yüksek, işlem maliyetlerinin ağır ve kamu hizmetlerinin yetersiz olduğu bir yapı ekonomik faaliyetlerin etkinliğini sınırlandırabilmektedir. Bu nedenle iş ortamının yalnızca düzenleyici bir unsur olarak değil, büyüme ve kalkınma sürecini etkileyen çok boyutlu bir ekonomik yapı olarak değerlendirilmesi yaklaşımı doğru olacaktır. Bu yaklaşım, İstanbul Ticaret Odası Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından 2024 yılında yayımlanan “*Reel Sektörde İş Ortamı Algısı: İstanbul Üzerine Bir Veri Analizi*” çalışmasının ortaya koyduğu çerçeveye de uyumludur. Söz konusu çalışma, iş ortamının reel sektör açısından yalnızca mevzuat düzenlemeleriyle sınırlı olmadığını, firmaların karşılaştıkları darboğazlar, algılar ve uygulamadan kaynaklanan sorunlarla birlikte ele alınması gerektiğini göstermesi bakımından önemli bir yerel referans sunmaktadır.⁶ Finansman kısıtları da bu çerçevede iş ortamının temel bileşenlerinden biri olup firma büyüme kapasitesi üzerinde belirleyici bir rol oynayabilmektedir.⁷

Dünya Bankası’nın en bilinen kurumsal yayınlarından biri olan “İş Yapma Kolaylığı (*Doing Business*)” raporu ilk kez 2003 yılında 133 ekonomiyi kapsayacak şekilde yayımlanmış; ilerleyen yıllarda kapsamı genişleyerek iş ve yatırım ortamına ilişkin en çok başvurulmuş uluslararası referanslardan biri haline gelmiştir. Ancak Dünya Bankası, 2018 ve 2020 Doing Business verilerine ilişkin veri düzensizlikleri sonrasında yürütülen inceleme ve denetimler çerçevesinde 16 Eylül 2021 tarihinde yaptığı resmî açıklamayla bu raporun yayımlanmasına son verildiğini duyurmuştur.⁸ Bu gelişmenin ardından Dünya Bankası, iş ve yatırım ortamını daha şeffaf, daha güvenilir ve daha kapsamlı biçimde değerlendirmeye yönelik yeni bir çerçeve geliştirmiş ve Business Ready (*B-READY*) yaklaşımını oluşturmuştur. *B-READY*, iş ortamını yalnızca düzenlemelerin varlığı açısından değil aynı zamanda kamu hizmetlerinin niteliği ve uygulamadaki etkinlik bakımından da değerlendiren bir ölçüm çerçevesi sunmaktadır. *B-READY* metodolojisi, firma yaşam döngüsünün farklı aşamalarına karşılık gelen 10 konu başlığının her birini Düzenleyici Çerçeve, Kamu Hizmetleri ve Operasyonel Verimlilik olmak üzere üç temel sütun üzerinden değerlendirmektedir. Ayrıca *B-READY*, özel olarak tasarlanmış uzman anketleri ile firma düzeyindeki anket verilerini bir araya getirerek iş ortamını daha bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktadır.⁹

Bu çerçeveyi referans alan bu raporda, *B-READY* 2025 verileri esas alınarak Türkiye’nin iş ve yatırım ortamına ilişkin görünümü çok boyutlu bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Rapor kapsamında Türkiye’nin düzenleyici çerçeve, kamu hizmetleri ve operasyonel verimlilik sütunlarındaki performansı incelenirken 10 konu başlığı itibarıyla güçlü ve zayıf alanları ortaya konulmakta ve öncelikli iyileştirme alanları belirlenmeye çalışılmaktadır.

2

B-READY METODOLOJİK ÇERÇEVE

B-READY çerçevesi ekonomilerin iş ve yatırım ortamını; firmalara ve piyasalara yönelik düzenleyici çerçeve, ilgili kamu hizmetleri ve bu düzenlemeler ile hizmetlerin uygulamadaki operasyonel verimliliği üzerinden değerlendirmektedir. Metodoloji, firma yaşam döngüsünün farklı aşamalarına karşılık gelen 10 konu başlığının her birini Düzenleyici Çerçeve, Kamu Hizmetleri ve Operasyonel Verimlilik olmak üzere üç temel sütun üzerinden incelemektedir. Çerçevenin temel amacı, iş ortamındaki güçlü yönleri ve iyileştirme alanlarını belirleyerek özel sektör gelişimini destekleyecek politika reformları için karşılaştırılabilir ve veriye dayalı bir analitik zemin sunmaktır.

Göstergelerden ilki olan *Düzenleyici Çerçeve* sütunu, firmaların ve piyasaların faaliyetlerini belirleyen düzenlemelerin niteliğine odaklanmaktadır. Bu kapsamda şirket kuruluşu, iş gücü piyasası düzenlemeleri ve ticari uyuşmazlıkların çözümü gibi işletmelerin uyması gereken yasal mevzuat kapsamlı bir analize tabi tutulmaktadır. Değerlendirme sürecinde hükümetlerin şeffaflığı, adil rekabet koşullarını ve mülkiyet haklarını koruma konusundaki hukuki altyapısı temel alınmaktadır. Bu sütunda temel analitik yaklaşım, kuralların fiili uygulamasından ziyade mevzuatın yazılı metni üzerinden yapılan yasal boyutuyla değerlendirmektir. Nitelikli bir düzenleyici çerçeve, belirsizliklerin azaltılmasına, yatırım ortamının öngörülebilirliğinin güçlendirilmesine ve firmaların yenilik faaliyetlerinin desteklenmesine katkı sağlayabilir.

İkinci olarak *Kamu Hizmetleri* sütunu, düzenleyici çerçevenin uygulanmasını ve firmaların ekonomik faaliyetlerini destekleyen hizmetlerin mevcudiyetini, erişilebilirliğini, kalitesini, yönetişimini ve şeffaflığını değerlendirmektedir. Bu çerçevede ruhsatlandırma süreçlerindeki dijitalleşme düzeyi, elektronik vergi platformlarının etkinliği ve sınır ötesi ticaret için sunulan lojistik altyapı gibi unsurlar kritik öneme sahiptir. Buradaki temel ayırım hizmetlerin yalnızca kâğıt üzerinde varlığı değil, bu hizmetlerin fiili boyutuyla sunum kalitesi ve erişilebilirliğidir. Kredi büroları, verimli vergi idareleri ve gelişmiş dijital platformlar gibi güçlü kamu hizmetleri, işlem maliyetlerini düşürerek ekonomik büyüme ve sürdürülebilir istihdam artışı üzerinde doğrudan pozitif etki oluşturmaya katkı sağlayabilir.

Son sütun olan *Operasyonel Verimlilik* ise firmaların düzenleyici gerekliliklerine uyum sağladıklarında ve kamu hizmetlerinden yararlandıklarında uygulamada karşılaştıkları süre, maliyet ve işlem kolaylığını ölçmektedir. Bu sütun, firmaların günlük operasyonlarındaki gerçek dünya deneyimlerini (örneğin elektrik ve su gibi altyapı hizmetlerine bağlanma sürelerini, kamu ihalelerine erişim kolaylığını ve dijital ödeme sistemlerinin güvenilirliğini) analiz etmektedir. Düşük uyum maliyetleri ve yüksek hizmet verimliliği, özel sektör yatırımlarının önündeki bürokratik engelleri azaltarak firmaların büyüme potansiyelini artırmaktadır. Bu boyut, işletmelerin faaliyet döngüsü boyunca karşılaştıkları sorunların belirlenmesinde kilit bir rol oynamaktadır.

ŞEKİL 1.

B-READY'nin Kapsam Alanları

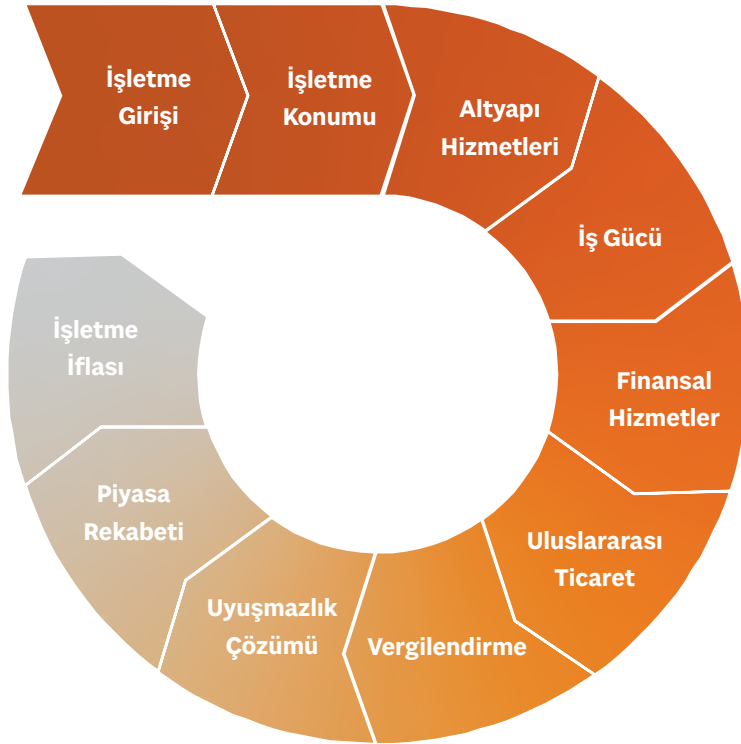

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

B-READY çerçevesi, bir firmanın kuruluşuyla başlayan devamında faaliyetleriyle devam eden ve tasfiye süreçleriyle sona eren yaşam döngüsü boyunca on temel konuyu ele almaktadır. Bu konular *İşe Giriş, İş Yeri, Altyapı Hizmetleri, İş Gücü, Finansal Hizmetler, Uluslararası Ticaret, Vergilendirme, Uyuşmazlık Çözümü, Piyasa Rekabeti ve İşletme İflası* başlıklarından oluşmaktadır. Söz konusu başlıklar birbiriyle bağlantılı olup bu alanlarda ihtiyaç duyulan iyileştirmeler birbirini tamamlayan reformlarla ele alınabilmektedir. Analitik açıklık sağlamak amacıyla bu konular ayrıca üç geniş alan altında da gruplandırılmıştır: Üretim fonksiyonuyla ilişkili olan Girdiler (İş Yeri, İş Gücü, Finansal Hizmetler, Altyapı Hizmetleri), firmaların faaliyet gösterdikleri çevre içindeki davranışlarına odaklanan Pazarlar (İşe Giriş, Uluslararası Ticaret, Piyasa rekabeti) ve firmalar ile devlet arasındaki etkileşimi konu alan Kurumlar (Vergilendirme, Uyuşmazlık Çözümü, İşletme İflası). Bu sınıflandırma politika yapıcılar için reform alanlarını sistematik bir şekilde önceliklendirme imkânı sunmaktadır.¹⁰ Bu yaklaşım iş ortamını yalnızca tek tek yerine getirilmesi gereken düzenlemelerden oluşan bir kontrol listesi olarak değil, ekonominin işleyişini belirleyen girdi koşulları, piyasa yapısı ve kurumsal çerçeve arasındaki etkileşim üzerinden şekillenen bütüncül bir yapı olarak görmeye olanak tanımaktadır.

ŞEKİL 2.
İşletmelerin Yaşam Döngüsü

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

3

ENDEKS SONUÇLARINA GÖRE ANALİZ

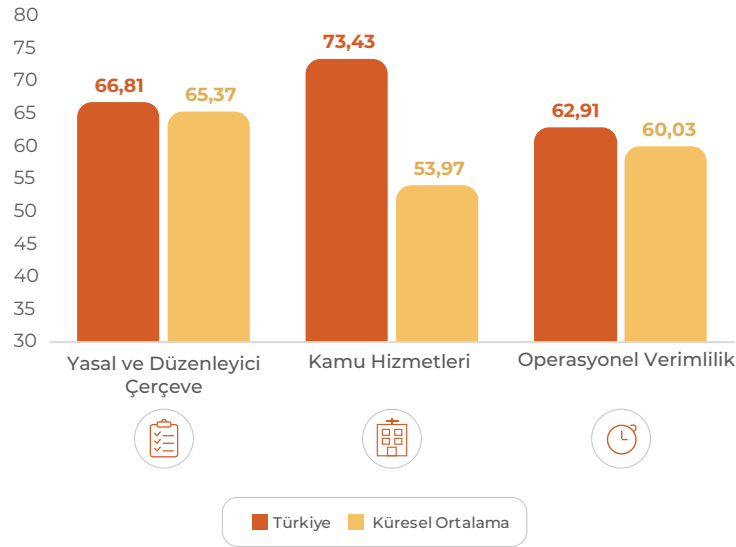

Bir firmanın yaşam döngüsü, kuruluş aşamasından faaliyet dönemine ve tasfiye sürecine kadar uzanan çok katmanlı bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç boyunca karşılaşılan fırsatlar ve riskler, işletmenin faaliyetini sürdürmesini, büyümesini ya da faaliyetini sonlandırmasını doğrudan etkileyebilir. Firmaların devamlılığı üzerinde belirleyici olan bu dinamikler yalnızca firma içi unsurlardan değil, aynı zamanda ekonomik, kurumsal ve düzenleyici çevreden de beslenmektedir. Bu nedenle söz konusu unsurların önceden tespit edilebilmesi ve ölçülebilmesi, iş ortamının sağlıklı biçimde analiz edilmesi ve politika önceliklerinin belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Literatürde de firma performansının, işletmelerin faaliyet gösterdiği yasal ve kurumsal çevrenin niteliğiyle yakından ilişkili olduğu vurgulanmaktadır.¹¹ Bu bağlamda, Dünya Bankası tarafından geliştirilen ve iş ortamına dair bir ölçüm çerçevesi sunan *B-READY 2025* raporu, Türkiye'nin bu kurallar ve uygulamalar bütününde nasıl bir görünüm sergilediğini değerlendirmek açısından önemli bir zemin sunmaktadır. Türkiye sonuçlarının ele alındığı bu bölümde, ilk olarak temel iş ortamı göstergeleri bakımından genel performans görünümünü incelenmektedir.

ŞEKİL 3.

Türkiye'de Temel İş Ortamı Performansının Karşılaştırmalı Görünümü

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

Türkiye'nin temel iş ortamı göstergelerine ilişkin karşılaştırmalı görünüm ülkenin üç ana boyutun tümünde küresel ortalamanın üzerinde yer aldığını ortaya koymaktadır (Şekil 3). En güçlü performans Kamu Hizmetleri boyutunda görülürken Türkiye bu alanda küresel ortalamanın 19,46 puan üzerine çıkmaktadır. Yasal ve Düzenleyici Çerçeve boyutunda fark 1,44 puan ile daha sınırlı kalırken Operasyonel Verimlilik boyutunda 2,88 puanlık pozitif bir ayrışma dikkat çekmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin özellikle kamu hizmetlerinin işleyişi ve uygulama kapasitesi bakımından daha güçlü bir görünüm sunduğu buna karşılık düzenleyici çerçeve ve operasyonel verimlilik alanında küresel ortalamaya daha yakın bir performans sergilediği söylenebilir.

ŞEKİL 4.

Türkiye'nin Temel İş Ortamı Performansının Seçili Ülkelerle Karşılaştırılması

Ülkeler	Yasal ve Düzenleyici Çerçeve	Kamu Hizmetleri	Operasyonel Verimlilik
Polonya	79,02	68,34	63,63
Romanya	78,07	66,12	66,34
Kolombiya	74,98	74,17	59,06
Macaristan	74,71	68,42	70,89
Fas	70,06	64,55	55,71
Meksika	69,54	64,18	52,45
Tayvan, Çin	69,38	68,03	75,16
Vietnam	67,03	53,93	70,44
Türkiye	66,81	73,43	62,91
Endonezya	65,61	62,00	59,01
Malezya	65,61	63,41	67,99
Küresel Ortalama	65,37	53,97	60,03
Orta Afrika Cumhuriyeti	52,78	22,21	35,48

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu
0 = en düşük, 100 = en yüksek performans

Seçili akran ülkelerle birlikte değerlendirildiğinde Türkiye'nin temel iş ortamı performansının üç ana boyutta da küresel ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir (Şekil 4). Ancak bu olumlu görünüm tüm boyutlara aynı ölçüde yansımamaktadır. Türkiye'nin en güçlü olduğu alan 73,43 puanla Kamu Hizmetleri boyutudur. Küresel ortalamasının 53,97 puanlık düzeyinin belirgin biçimde üzerinde olan bu puan Türkiye'yi, Kolombiya'nın (74,17) hemen ardından üst sıralara taşımaktadır.

Yasal ve Düzenleyici Çerçeve boyutunda Türkiye 66,81 puan ile 65,37 olan küresel ortalamasının üzerinde yer almakla birlikte Polonya (79,02), Romanya (78,07), Kolombiya (74,98) ve Macaristan (74,71) gibi ülkelerin gerisinde kalmaktadır.

Operasyonel Verimlilik boyutunda ise Türkiye'nin 62,91 puanla 60,03 olan küresel ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Buna karşılık Tayvan- Çin (75,16), Macaristan (70,89), Vietnam (70,44) ve Malezya (67,99) gibi bazı ülkelerin daha yüksek puanlara ulaştığı görülmektedir.

Sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'nin seçili akran ülkeler arasında en güçlü konumunu Kamu Hizmetleri boyutunda ortaya koyduğunu; Yasal ve Düzenleyici Çerçeve ile Operasyonel Verimlilik boyutlarında ise daha dengeli fakat görece daha sınırlı bir performans sergilediği görülmektedir.

Türkiye'nin temel iş ortamı performansının bu kez 101 ülke içindeki sıralama konumuna bakıldığında üç ana boyut arasında belirgin bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Türkiye, Kamu Hizmetleri boyutunda 101 ülke arasında 11. sırada yer alarak en güçlü küresel konumunu bu alanda sergilemektedir. Operasyonel Verimlilik boyutunda 44. sırada bulunan Türkiye, Yasal ve Düzenleyici Çerçeve boyutunda ise 56. sırada yer almaktadır. Böylece puan bazlı değerlendirmede de öne çıkan Kamu Hizmetleri alanının, sıralama bazlı incelemede de Türkiye'nin en güçlü boyutu olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık, Yasal ve Düzenleyici Çerçeve ile Operasyonel Verimlilik alanlarında küresel ortalamasının üzerinde kalan puanlar, dünya sıralamasında aynı ölçüde üst sıralara karşılık gelmemektedir.

Sonuç olarak Türkiye, küresel ölçekte en rekabetçi konumunu kamu hizmetleri kapasitesiyle ortaya koyarken diğer iki boyutta dünya genelinde orta sıralarda bir görünüm sergilemektedir.

4

TEMEL PERFORMANS ALANLARI İTİBARIYLA TÜRKİYE’NİN İŞ ORTAMI GÖRÜNÜMÜ

Genel göstergeler, Türkiye'nin iş ortamına ilişkin genel konumunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bu görünüm firmaların yaşam döngüsünün farklı aşamalarını kapsayan 10 konu başlığı üzerinden incelendiğinde daha ayrıntılı biçimde değerlendirilebilmektedir. İş ortamı firmaların piyasaya girişinden faaliyetlerini sürdürmesine, finansmana erişmesinden ticaret yapmasına, vergisel yükümlülüklerini yerine getirmesinden rekabet etmesine ve gerektiğinde faaliyetlerini sonlandırmasına kadar uzanan süreçlerin tamamını etkilemektedir. Bu bölümde Türkiye'nin *B-READY* kapsamındaki 10 temel konu başlığında sergilediği performans ele alınırken hangi alanlarda daha güçlü, hangi alanlarda ise daha kırılgan bir yapı bulunduğu daha açık biçimde görünür hale gelmektedir.

Türkiye'nin *B-READY 2025* kapsamındaki firmaların yaşam döngüsünü ve piyasadaki konumunu şekillendiren 10 konu başlığındaki performansı, 101 ülke arasındaki sıralamasına dayalı olarak üç kategori altında değerlendirilmiştir:

- **Güçlü:** Türkiye'nin küresel sıralamada yaklaşık olarak ilk %25'lik dilimde yer aldığı konu başlıklarını kapsamaktadır (1-25. sıralar).
- **Gelişime Açık:** Türkiye'nin küresel sıralamada orta %50'lik dilimde yer aldığı konu başlıklarını kapsamaktadır (26-75. sıralar).
- **Zayıf:** Türkiye'nin küresel sıralamada yaklaşık olarak son %25'lik dilimde yer aldığı konu başlıklarını kapsamaktadır (76-101. sıralar).

Yüzdelik dilim hesaplamasında her konu için Türkiye'nin 101 ülke arasındaki sırası esas alınmıştır. Sıralamalar, ilgili konu başlığında ülkelerin aldıkları puanların büyükten küçüğe doğru dizilmesiyle oluşturulmuştur ve Türkiye'nin konumu da bu dağılım içindeki yerine göre değerlendirilmiştir. Böylece hangi alanlarda Türkiye'nin üst gruba yaklaştığı, hangi alanlarda ise daha belirgin bir iyileştirme ihtiyacının öne çıktığı daha açık biçimde görülebilmektedir. Bu sınıflandırma, genel tablonun gerisindeki dağılımı sadeleştirerek, reform ihtiyacının hangi başlıklarda yoğunlaştığını daha görünür hale getirmektedir.

TABLO 1.

Türkiye'nin Küresel Sıralamasına Göre Konu Başlıklarının Sınıflandırılması

Sıra	Konu	Türkiye Genel Skor	Küresel Ortalama	Fark	Türkiye Sıralaması
1	Altyapı Hizmetleri (Elektrik, Su ve İnternet Erişimi)	86,55	70,69	15,86	15/101
2	İş Yeri Konumu (İş Yeri Edinme ve Mülkiyet Hakları)	72,28	59,74	12,54	16/101
3	İşletme İflası (Borç Yapılandırma ve Tasfiye Süreçleri)	71,46	48,20	23,26	18/101
4	Finansal Hizmetler (Krediye Erişim ve Finansal Piyasalar)	75,92	68,99	6,93	29/101
5	Uyuşmazlık Çözümü (Ticari Davalar ve Yargı Süreçleri)	60,91	52,77	8,14	34/101
6	Piyasa Rekabeti (Rekabet Ortamı ve Rekabet Politikaları)	57,94	50,22	7,72	40/101
7	İşe Başlama (Şirket Kuruluşu)	80,40	71,74	8,66	43/101
8	İş Gücü (İstihdam ve Çalışma Mevzuatı)	67,15	65,40	1,75	45/101
9	Uluslararası Ticaret (Gümrük ve Sınır Ötesi Ticaret)	58,14	59,15	-1,01	50/101
10	Vergilendirme (Vergi Mevzuatı ve Ödeme Süreçleri)	46,40	54,13	-7,73	80/101

Metodolojik Sınıflandırma: %25'lik Dilim Analizi

Zayıf
Sıra: 76 - 101
Son %25 (Kritik/Reform)

Gelişime Açık
Sıra: 26 - 75
Orta %50 (Potansiyel)

Güçlü
Sıra: 1 - 25
İlk %25 (Rekabetçi)

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

Türkiye'nin iş ortamının 10 temel konu başlığına ilişkin performansı küresel sıralama esas alındığında güçlü, gelişime açık ve zayıf alanları tespit edilmiştir (Tablo 1).

Sonuçlara göre ilk %25'lik dilimde yer alan güçlü alanlar içinde Altyapı Hizmetleri başlığında Türkiye 86,55 puan ile 15. sırada, İş Yeri Konumu başlığında 72,28 puan ile 16. sırada ve İşletme İflası başlığında 71,46 puan ile 18. sırada yer almaktadır. Bu görünüm özellikle altyapı hizmetleri, iş yeri edinimi ve iflas süreçleri bakımından Türkiye'nin küresel ölçekte üst grupta yer aldığını göstermektedir.

Orta %50'lik dilimde yer alan gelişime açık alanlar ise daha geniş bir kümeyi oluşturmaktadır. Bu grupta Finansal Hizmetler (75,92 puan; 29. sıra), Uyuşmazlık Çözümü (60,91 puan; 34. sıra), Piyasa rekabeti (57,94 puan; 40. sıra), İşe Başlama (80,40 puan; 43. sıra), İş Gücü (67,15 puan; 45. sıra) ve Uluslararası Ticaret (58,14 puan; 50. sıra) yer almaktadır. Bu tablo, Türkiye'nin birçok başlıkta küresel sıralamada orta grupta konumlandığını ve bu alanlarda iyileştirme potansiyelinin sürdüğünü ortaya koymaktadır.

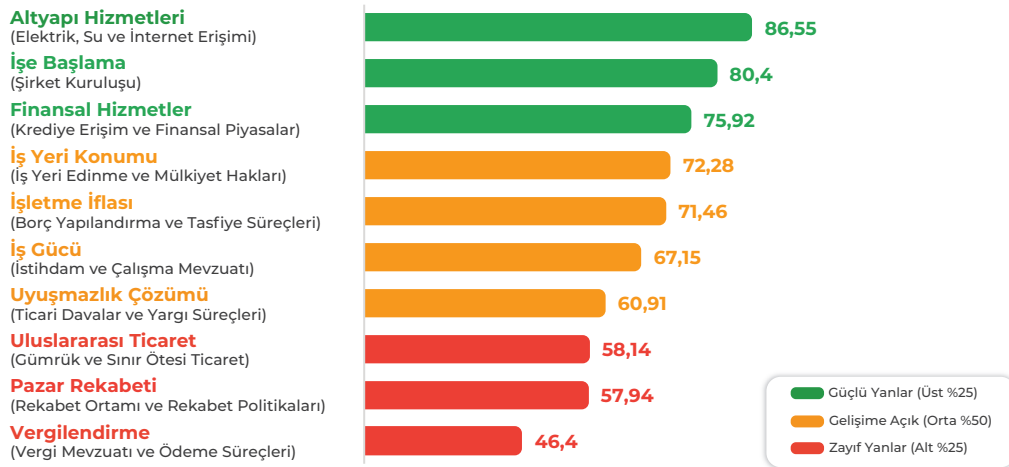
Son %25'lik dilimde yer alan zayıf alan ise Vergilendirme başlığıdır. Türkiye bu alanda 46,40 puan ile 80. sırada bulunmaktadır.

Sonuç olarak bu küresel sınıflandırma, Türkiye'nin bazı başlıklarda üst gruba giren güçlü bir performans sergilediğini, bazı başlıklarda orta bantta yer aldığını, vergilendirme alanında ise daha belirgin bir iyileştirme ihtiyacının öne çıktığını göstermektedir.

ŞEKİL 5.

Türkiye'nin Kendi Skor Dağılımına Göre Konu Başlıklarının Sınıflandırılması¹

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

Küresel sınıflandırma (Tablo 1) ile Türkiye'nin kendi skor dağılımına dayalı sınıflandırması (Şekil 5) birlikte değerlendirildiğinde bazı konu başlıklarının kategori değiştirdiği görülmektedir. Bu durum küresel ölçekte görece güçlü ya da orta grupta yer alan bazı alanların Türkiye'nin kendi iş ortamı profili içinde farklı bir konuma sahip olabildiğini göstermektedir. Bu nedenle küresel karşılaştırmanın yanı sıra Türkiye'nin kendi skor dağılımına dayalı sınıflandırması da analiz edilmiştir.

¹ Şekil 5'teki sınıflandırma, Türkiye'nin 10 konu başlığındaki skorlarının kendi iç dağılımı esas alınarak yapılmıştır. Küresel sıralamaya dayalı sınıflandırma için bkz. Tablo 1.

Küresel sıralamada gelişime açık kategoride bulunan Finansal Hizmetler ile İşe Başlama başlıkları, Türkiye'nin kendi skor dağılımı içinde güçlü alanlar arasında yer almaktadır. Buna karşılık küresel sınıflandırmada güçlü görünen İş Yeri Konumu ile İşletme İflası başlıkları, Türkiye'nin kendi iç dağılımında gelişime açık gruba inmektedir. Benzer biçimde küresel ölçekte gelişime açık kategoride yer alan Piyasa rekabeti ve Uluslararası Ticaret başlıkları, Türkiye'nin kendi skor yapısı içinde görece zayıf alanlar arasında konumlanmaktadır.

Türkiye'nin kendi iç skor dağılımı esas alındığında görece güçlü alanlar grubunda öncelikle Altyapı Hizmetleri öne çıkmaktadır. Bu başlığın hem en yüksek genel skora sahip olması hem de küresel ortalamasının belirgin biçimde üzerinde yer alması, elektrik, su ve internet erişimi gibi temel hizmetler bakımından iş ortamını destekleyen görece güçlü bir yapıya işaret etmektedir. İşe Başlama başlığının da bu grupta yer alması, şirket kuruluş süreçlerinde Türkiye'nin kendi profilinde olumlu bir görünüm sergilediğini göstermektedir. Benzer şekilde Finansal Hizmetler alanının güçlü kategoride bulunması, krediye erişim ve finansal piyasalar bakımından Türkiye'nin kendi iş ortamı yapısı içinde daha avantajlı bir konumda bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte İşe Başlama başlığındaki yüksek skorun küresel sıralamada aynı ölçüde güçlü bir konuma dönüşmediği görülmektedir.

Gelişime açık alanlar Türkiye'nin tamamen zayıf olmadığı mevcut performansın daha ileri taşınabileceği başlıkları oluşturmaktadır. İş Yeri Konumu ve İşletme İflası bu grupta yer almakla birlikte her iki başlığın da küresel ortalamasının belirgin biçimde üzerinde olması dikkat çekmektedir. Bu durum söz konusu alanların mutlak anlamda sorunlu olmadığını; daha çok Türkiye'nin kendi performans profili içinde güçlü alanların gerisinde kaldığı için orta grupta konumlandığını göstermektedir. İş Gücü başlığında küresel ortalamasının üzerinde bir skor bulunmasına rağmen bu skorun üst sıralarda yer almak için yeterli olmadığı görülmektedir. Uyuşmazlık Çözümü alanı da benzer biçimde küresel ortalamasının üzerinde olmakla birlikte ticari davalar, yargı süreçleri ve hukuki öngörülebilirlik bakımından geliştirilmeye açık bir görünüm sergilemektedir.

Zayıf alanlar ise Türkiye'nin kendi iç performans profili içinde en fazla iyileştirme gerektiren başlıkları göstermektedir. Bu grupta ilk olarak Vergilendirme öne çıkmaktadır. Söz konusu başlığın hem en düşük genel skora sahip olması hem de küresel ortalamasının altında kalması, vergi mevzuatı, uyum yükü ve ödeme süreçlerinin iş ortamı üzerinde daha belirgin bir kısıt oluşturduğunu düşündürmektedir. Uluslararası Ticaret başlığının küresel ortalamasının hafif altında yer alması da gümrük işlemleri ve sınır ötesi ticaret süreçlerinde iyileştirme ihtiyacına işaret etmektedir. Piyasa rekabeti ise küresel ortalamayı aşmasına rağmen Türkiye'nin kendi iç dağılımında alt grupta kalmaktadır. Dolayısıyla bu sınıflandırma söz konusu başlıkların mutlak olarak zayıf olduğunu değil, Türkiye'nin diğer konu başlıklarına kıyasla daha düşük performans gösterdiğini ifade etmektedir.

4.1. Türkiye'de Öne Çıkan Güçlü ve Zayıf Alanlar

Türkiye'nin B-READY 2025 kapsamındaki 10 konu başlığında elde ettiği skorların kendi iç dağılımı esas alındığında Altyapı Hizmetleri, İşe Başlama ve Finansal Hizmetler görece güçlü alanlar olarak öne çıkmaktadır. Altyapı Hizmetleri 86,55 puanla Türkiye'nin en yüksek skora sahip konu başlığıdır. Bu sonuç elektrik, su ve internet gibi temel hizmetlere erişim bakımından Türkiye'nin diğer konu başlıklarına kıyasla daha güçlü bir performans sergilediğini göstermektedir. Altyapı Hizmetlerini 80,40 puanla İşe Başlama ve 75,92 puanla Finansal Hizmetler izlemektedir. Bu görünüm, şirket kuruluş süreçleri ile krediye erişim ve finansal piyasalar alanlarının Türkiye'nin kendi iş ortamı profili

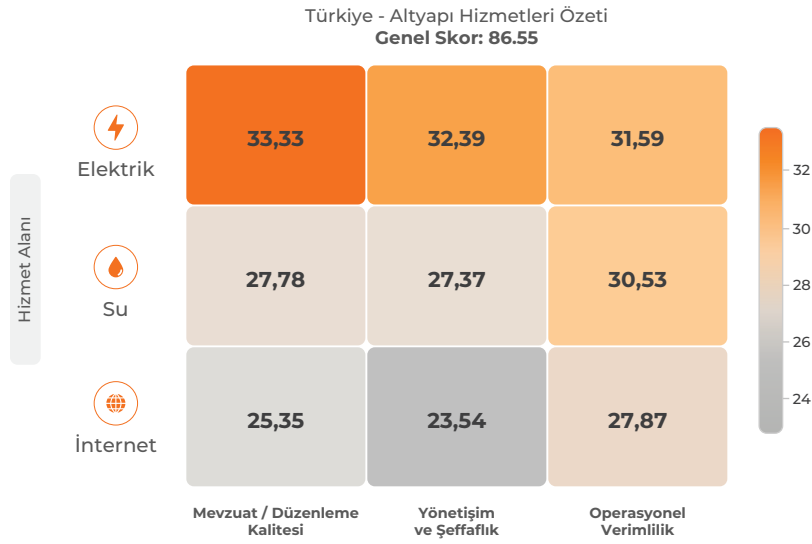
içinde görece avantajlı bir konumda bulunduğu işaret etmektedir.

Vergilendirme, Piyasa rekabeti ve Uluslararası Ticaret ise Türkiye'nin kendi skor dağılımında görece zayıf alanları oluşturmaktadır. Vergilendirme 46,40 puanla en düşük skora sahip konu başlığıdır. Piyasa rekabeti 57,94, Uluslararası Ticaret ise 58,14 puanla Türkiye'nin performans sıralamasında alt grupta yer almaktadır. Bu sonuçlar, söz konusu üç başlığın Türkiye'nin diğer konu alanlarına kıyasla daha belirgin iyileştirme ihtiyacı taşıdığını göstermektedir.

ŞEKİL 6.

Türkiye'de Altyapı Hizmetleri Başlığının Hizmet Türü ve Sütun Bazında Puan Dağılımı²

Türkiye, B-READY 2025 değerlendirmesinde elektrik, su ve internet hizmet alanlarını kapsayan altyapı hizmetleri başlığında 86,55 puan olarak 101 ülke arasında 15. sırada yer almaktadır (Şekil 6). Bu skor, 70,69 olan küresel ortalamanın 15,86 puan üzerindeyken Türkiye'nin kendi iç değerlendirmesinde 10 konu başlığı arasında en yüksek performans gösterdiği alanı oluşturmaktadır. Türkiye bu başlıkta Yunanistan (86,63) ve Hırvatistan (86,78) ile yakın bir performans bandında yer alırken İtalya (86,21) ve Malezya'nın (85,87) önünde bulunmaktadır.

Kırılım sonuçları, bu güçlü görünümün üç sütuna eşit dağılmadığını göstermektedir. Hizmet türleri açısından internet, her üç değerlendirme boyutunda da elektrik ve su hizmetlerinin gerisinde kalarak altyapı hizmetleri içindeki görece zayıf alanı oluşturmaktadır. Sütun bazında bakıldığında en yüksek performansın 89,99 puan ile Operasyonel Verimlilik boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir. Türkiye bu boyutta 101 ülke arasında 8. sırada yer almaktadır. Operasyonel Verimlilik; elektrik, su ve internet hizmetlerinde uygulamadaki etkinliği, başka bir ifadeyle bağlantı ve hizmet maliyetlerini, bağlantının elde edilme süresini ve arzın güvenilirliğini ölçmektedir. Buna karşılık Mevzuat/Düzenle-

² Isı haritası, altyapı hizmetleri başlığında Türkiye'nin elektrik, su ve internet hizmetlerindeki performansını Mevzuat/Düzenleme Kalitesi, Yönetişim ve Şeffaflık ile Operasyonel Verimlilik boyutları itibarıyla özetlemektedir. Her sütundaki üç hizmet alanına ait puanların toplamı, ilgili sütunun 0-100 ölçeğindeki genel skorunu oluşturmaktadır. Ayrıntılı alt gösterge sonuçları Ek Tablo 1'de sunulmaktadır.

me Kalitesi boyutunda Türkiye 86,46 puanla 25. sırada, Yönetişim ve Şeffaflık boyutunda ise 83,20 puanla 35. sırada bulunmaktadır. Mevzuat/Düzenleme Kalitesi boyutu, elektrik, su ve internet altyapısına ilişkin düzenleyici çerçevenin niteliğini; tarifeler, hizmet kalitesi, planlama, denetim, sorumluluk ve sürdürülebilirlik düzenlemeleri üzerinden değerlendirmektedir. Yönetişim ve Şeffaflık boyutu ise kamu hizmeti sunumunun ne ölçüde erişilebilir, şeffaf ve hesap verilebilir olduğunu; elektronik başvuru ve ödeme, altyapı ve planlanan işler hakkında bilgi paylaşımı, bağlantı gereklilikleri, tarifeler, şikâyet mekanizmaları, hizmet kalitesi göstergeleri, denetim süreçleri ve siber güvenlik uygulamaları üzerinden ölçmektedir. Bu tablo, Türkiye'nin altyapı hizmetleri alanındaki güçlü performansının özellikle hizmetlerin uygulamadaki işleyişinden beslendiğini göstermektedir. Nitekim her üç sütun da kendi küresel ortalamalarının üzerinde seyrederken küresel ortalama en büyük pozitif ayrışma ise +19,05 puan ile Operasyonel Verimlilik boyutunda ortaya çıkmaktadır.

Mevzuat/Düzenleme Kalitesi boyutunda hizmet türleri bazında kırılımlara bakıldığında en yüksek katkının elektrik düzenlemeleri kategorisinden geldiği görülmektedir. Türkiye bu kategoride 33,33 puan ile en yüksek katkıyı sağlamıştır. Tarifelerin ve hizmet kalitesinin izlenmesi, ortak planlama ve inşaat, hizmet kalitesi güvence mekanizmaları, mesleki sertifikalar, denetim ve sorumluluk rejimleri ile çevresel sürdürülebilirlik göstergelerindeki yüksek puanlar, elektrik hizmetlerine ilişkin düzenleyici çerçevenin kapsamlı bir yapıya sahip olduğuna işaret etmektedir. Su düzenlemeleri kategorisinde Türkiye 27,78 puan almıştır. Tarife ve kalite izleme ile ortak planlama ve inşaat ve hizmet kalitesi güvence mekanizmaları alt başlıklarında tam puan alınması, düzenleyici çerçevenin bu alanlarda güçlü olduğunu göstermektedir. Buna karşılık su bağlantılarının güvenliğine ilişkin düzenlemelerde özellikle sorumluluk rejiminden hiç puan alınmaması ve denetim rejimindeki sınırlı katkı, kategorinin başlıca zayıflıkları olarak öne çıkmaktadır. Su üretimi ve kullanımının çevresel sürdürülebilirliğine ilişkin göstergelerdeki düşük puanlar da performansı sınırlandıran diğer unsurlardır. İnternet düzenlemeleri kategorisinde Türkiye 25,35 puan almıştır. Tarifelerin ve hizmet kalitesinin izlenmesi ile geçiş hakları, açık altyapı ve hizmet kalitesi güvence mekanizmaları görece güçlü bir görünüm sergilemiştir. Buna karşılık ortak planlama ve inşaat ile siber güvenlik önlemlerinin katkısı daha sınırlı kalmıştır. Dijital bağlantı altyapısına yönelik çevresel raporlama standartları ile altyapının emisyon ve enerji verimliliği göstergelerinden hiç puan alınmaması ise kategorinin en belirgin zayıflığını oluşturmuştur.

Yönetişim ve Şeffaflık boyutunda en yüksek katkı elektrik yönetişimi kategorisinden gelmektedir. Türkiye bu kategoride 32,29 puan elde etmiştir. Elektrik arzının güvenilirliği, kalitesi ve çevresel sürdürülebilirliği ile bilgiye erişim ve şeffaflık, bağlantı denetimleri ve bağımsız şikâyet mekanizmalarındaki görünüm, elektrik hizmetlerinde yönetim yapısının su ve internet hizmetlerine kıyasla daha gelişmiş olduğunu göstermektedir. Buna karşılık mevcut altyapı ve planlanan işler hakkında bilgi göstergesinin 1,04 puanda kalması, elektronik hizmetler ve altyapı bilgisi alanında sınırlı bir gelişim ihtiyacına işaret etmektedir. Su yönetişimi kategorisinde Türkiye 27,37 puan almıştır. Su arzının güvenilirliği, kalitesi ve çevresel sürdürülebilirliği ile bağımsız şikâyet mekanizması güçlü alanlar olarak öne çıkarken elektronik başvuru, mevcut altyapı ve planlanan işler hakkında bilgi, kazı izinlerinin koordinasyonu, bağlantı gereklilikleri, çevresel sürdürülebilirlik göstergeleri ve bağlantı denetimlerinin uygulanması görece düşük katkı sağlayan alanlardır. İnternet yönetişimi kategorisinde ise Türkiye 23,54 puanla üç hizmet alanı içinde en düşük değeri almıştır. Mevcut altyapı ve planlanan işler hakkında bilgi göstergesinden hiç puan alınmaması ile internet arzının güvenilirliği ve kalitesi alt kategorisinin 4,17 puanda kalması, bu alandaki en belirgin zayıflıklar olarak öne çıkmaktadır.

Operasyonel Verimlilik boyutu, 89,99 puanla altyapı hizmetleri başlığındaki en güçlü sütun olarak ayrılmaktadır. Bu sonuç, Türkiye'nin bağlantı ve hizmet maliyetleri, bağlantı elde etme süreleri ve arz güvenilirliği bakımından genel olarak güçlü bir uygulama performansı sergilediğini göstermektedir. Özellikle 31,59 puanla en yüksek kategori değerine ulaşan elektrik hizmetlerinde, elektrik bağlantısı

elde etme süresi, bağlantı ve hizmet maliyeti ile arz güvenilirliği göstergelerinin tamamı yüksek düzeyde seyretmiştir. Su hizmetleri de 30,53 puanla güçlü bir görünüm sunarken internet hizmetleri 27,87 puanla üç hizmet alanı içinde en düşük değeri almıştır. İnternet bağlantı ve hizmet maliyeti güçlü bir performans gösterse de internet arzının güvenilirliği ve bağlantı elde etme süresi görece daha sınırlı kalan alanlar olarak öne çıkmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde altyapı hizmetleri Türkiye'nin iş ortamı performansında en güçlü konu başlıklarından biridir. Bu güçlü görünüm, özellikle elektrik hizmetlerindeki kapsamlı düzenleyici çerçeve ile altyapı hizmetlerinin bağlantı maliyetleri, bağlantı süreleri ve arz güvenilirliği bakımından sergilediği yüksek operasyonel performansa dayanmaktadır. Bununla birlikte internet altyapısının çevresel sürdürülebilirliği, su bağlantılarına ilişkin sorumluluk rejimleri ve internet hizmetlerinde mevcut altyapı ile planlanan işler hakkındaki bilgi paylaşımı, performansın daha da geliştirilebileceği temel alanlar olarak öne çıkmaktadır.

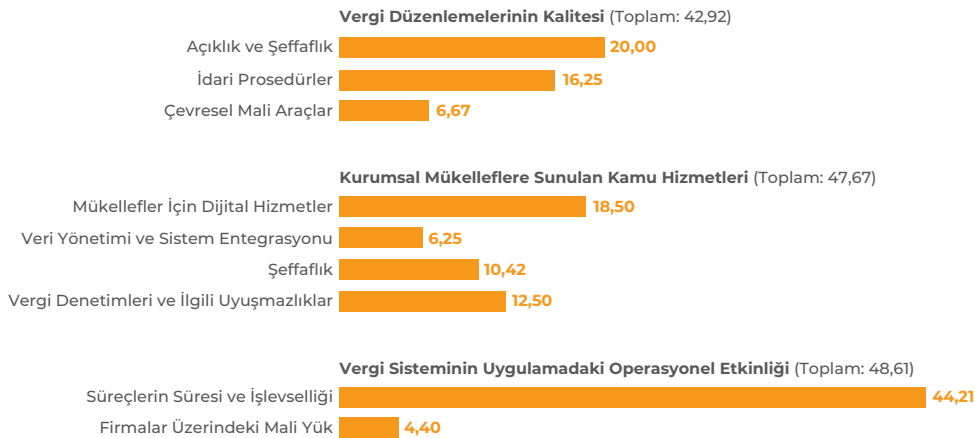
Türkiye'nin iş ortamında güçlü olduğu alanların yanında, gelişime açık ve görece zayıf kaldığı konu başlıkları da bulunmaktadır. Bulgular hem ülkeler arası karşılaştırmada hem de Türkiye'nin kendi konu başlıkları arasındaki sıralamasında en düşük performansın vergilendirme alanında gerçekleştiğini göstermektedir. Türkiye'nin kendi iç sıralamasında vergilendirmeyi uluslararası ticaret ve piyasa rekabeti izlemektedir (bkz. Tablo 1 ve Şekil 5).

Vergilendirme kategorisinde Türkiye'nin 46,40 puan ile 101 ülke arasında 80. sırada yer alması, mali yükümlülüklerin ve vergiye uyum süreçlerinin işletmeler üzerinde operasyonel yetkinlik bakımından kapsamlı bir iyileştirme ihtiyacına işaret etmektedir. Uluslararası Ticaret alanında ise son 20 yılda önemli iyileştirmeler gerçekleştirilmiş olmakla birlikte Türkiye'nin 58,14 puanla 50. sırada yer alması, gümrük işlemleri, sınır ötesi ticaret prosedürleri ve dış ticaret süreçlerinin etkinliği bakımından geliştirilmesi gereken alanların devam ettiğini göstermektedir. Piyasa rekabeti kategorisinde ise Türkiye'nin 57,94 puan ile 40. sırada yer alması, rekabet ortamının işleyişi, piyasaya giriş koşulları ve rekabeti destekleyen kurumsal çerçevenin diğer başlıklara kıyasla daha sınırlı bir performans sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede söz konusu üç alan, işletmelerin sürdürülebilirliğini desteklemek açısından politika düzeyinde öncelikli iyileştirme başlıkları olarak öne çıkmaktadır.

ŞEKİL 7.

Türkiye'de Vergilendirme Alanının Ana Bileşenlere Göre Dağılımı

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

Vergilendirme, Türkiye'nin iş ortamı performansında en zayıf kalan başlıklardan biridir (Şekil 7) ve alt gösterge sonuçları, vergilendirme alanındaki düşük genel skorun tüm bileşenlerde görülen bir zayıflıktan değil; özellikle firmalar üzerindeki mali yük, vergi düzenlemelerindeki değişikliklerin şeffaflığı, çevresel mali araçlar ile veri yönetimi ve sistem entegrasyonundaki düşük performanstan kaynaklandığını göstermektedir. Türkiye'nin 46,40 puanla 101 ülke arasında 80. sırada yer alması, vergilendirmenin başlıca iyileştirme alanlarından biri olduğuna işaret etmektedir.

Sütun bazlı görünüm incelendiğinde üç boyut arasında küresel ortalamayı aşan tek alanın Kurumsal Mükelleflere Sunulan Kamu Hizmetleri sütunu olduğu görülmektedir. Türkiye bu boyutta 47,67 puan ile 46,27 olan küresel ortalamanın 1,40 puan üzerine çıkmakta ve 53. sırada yer almaktadır. Buna karşılık Vergi Düzenlemelerinin Kalitesi boyutunda Türkiye 42,92 puan ile 52,69 olan küresel ortalamanın 9,77 puan altında kalarak 74. sırada bulunmaktadır. Vergi Sisteminin Uygulamadaki Operasyonel Etkinliği boyutunda ise Türkiye 48,61 puan ile 63,43 olan küresel ortalamanın 14,82 puan gerisinde kalmakta ve 77. sırada yer almaktadır. Genel görünüm vergilendirme alanındaki zayıf görünümün tek bir sütundan değil düzenleme kalitesi ve uygulama etkinliği başta olmak üzere birden fazla bileşene yayıldığını göstermektedir.

Vergi Düzenlemelerinin Kalitesi boyutunda, Türkiye'nin en olumlu görüldüğü alan Açıklık ve Şeffaflık kategorisidir. Bu kategori altında yer alan Vergi Düzenlemelerinin Açıklığı alt kategorisinde tam puan (20,00) alınmıştır. Vergi rehberliğinin mevcudiyeti ile bağlayıcı görüşler ve uyum sonrası prosedürler göstergelerinin her bir alt kategorinin tavan değere (10,00) ulaşması, mevcut vergi düzenlemelerinin erişilebilirliği ve mükellefler açısından açıklığı bakımından güçlü bir görünüm ortaya koymaktadır. Buna karşılık Vergi Düzenlemelerindeki Değişikliklerin Şeffaflığı alt kategorisi ise 0,00 puan³ düzeyinde kalmıştır. Bu durum, vergi düzenlemelerinde öngörülebilirlik ve değişikliklerin duyurulma biçimi açısından önemli bir iyileştirme alanına işaret etmektedir. İdari Prosedürler kategorisinde Türkiye 16,25 puan almış ve 24,15 olan küresel ortalamanın 7,90 puan gerisinde kalmıştır. Bu sonuç, vergi sisteminin işleyişine ilişkin idari süreçlerde daha sınırlı bir performans bulunduğunu göstermektedir. Özellikle KDV kayıt eşiği, bu boyut içinde en belirgin boşluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Çevresel Mali Araçlar kategorisinde ise daha parçalı bir görünüm söz konusudur. Fosil yakıt sübvansiyonunun bulunmaması ve vergi teşviklerinin mevcudiyeti belirli ölçüde puan üretirken, çevresel mali araçların varlığı ile bu araçlardaki değişikliklerin şeffaflığına ilişkin ilgili göstergelerin sıfır puan düzeyinde kalması, çevresel vergilendirme çerçevesinin henüz yeterince gelişmediğini göstermektedir.

Vergilendirme boyutunun ikinci sütunu olan Kurumsal Mükelleflere Sunulan Kamu Hizmetleri boyutunda, en güçlü görünüm Dijital Hizmetler kategorisinde ortaya çıkmaktadır. Türkiye bu kategoride 18,50 puan alarak 15,55 olan küresel ortalamayı aşmıştır. Çevrimiçi mükellef hizmeti, elektronik vergi beyannamesi ve elektronik ödeme alt kategorilerinin üçünde de tam puan alınmış olması, dijital vergi hizmetleri açısından görece güçlü bir altyapıya işaret etmektedir. Bununla birlikte önceden doldurulmuş beyannamelerin bulunmaması bu boyuttaki temel boşluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. Veri Yönetimi ve Sistem Entegrasyonu kategorisinde birleşik vergi kimlik numarası olumlu bir görünüm sunarken, vergi kayıt süreci, vergi kaydının silinmesi ve cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin analizi ve yayımlanması⁴ alt kategorileri belirlenen ölçütler kapsamında puan

³ B-READY tablolarında 0,00 puan, ilgili göstergede puan kazandıran koşulların karşılanmadığını veya puanlama için gerekli koşulun sağlanmadığını ifade etmektedir.

⁴ B-READY metodolojisinde "Analysis and Publication of Sex-Disaggregated Data" olarak adlandırılan bu alt kategori, vergi idaresinin işletme sahiplerinin cinsiyetine göre ayrıştırılmış mükellef verilerini analiz etmesini ve analiz bulgularını çevrimiçi yayımlamasını incelemektedir. Puanlama, analiz bulgularının çevrimiçi erişilebilirliği üzerinden yapılmaktadır.

alamamıştır. Vergi Denetimleri ve İlgili Uyuşmazlıklar kategorisinde ise denetim sonuçlarına itiraz mekanizmalarının görece güçlü olduğu görülmektedir. Buna karşılık yıllık ulusal vergi denetim planının bulunmaması bu alandaki en belirgin eksikliklerden biri olarak dikkat çekmektedir.

Vergi Sisteminin Uygulamadaki Operasyonel Etkinliği boyutunda Türkiye açısından iki farklı görünüm ortaya çıkmaktadır. Bir yandan Süreçlerin Süresi ve İşlevselliği kategorisi 44,21 puan ile 33,24 olan küresel ortalamanın 10,97 puan üzerine çıkarak bu boyutun en güçlü alanını oluşturmaktadır. Genel vergi denetimi süresi ve vergi uyuşmazlıklarının sonuçlanma süresi, bu olumlu görünümü destekleyen başlıca unsurlar arasında yer almaktadır. Öte yandan Firmalar Üzerindeki Mali Yük kategorisi yalnızca 4,40 puan ile 30,20 olan küresel ortalamanın oldukça altında kalmakta ve Türkiye'nin vergilendirme alanındaki en belirgin zayıf noktası olarak öne çıkmaktadır. Etketif kurumlar vergisi⁵ ile istihdam temelli vergiler ve sosyal katkılara ilişkin etketif vergi oranlarının düşük puanlarla sonuçlanması, işletmeler üzerindeki mali yükün bu alandaki temel sorun başlıklarından biri olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin vergilendirme alanında en yüksek katkıyı sağlayan kategori, Süreçlerin Süresi ve İşlevselliğidir. Genel vergi denetimlerinin ve vergi uyuşmazlıklarının sonuçlanma süreleri ile elektronik sistemlerin kullanımındaki yüksek performans, vergi sisteminin operasyonel süreçler bakımından güçlü bir görünüm sunduğunu göstermektedir. Dijital vergi hizmetleri de çevrimiçi mükellef portalı, elektronik beyanname ve elektronik ödeme göstergelerinde elde edilen yüksek puanlarla Türkiye'nin öne çıkan diğer güçlü alanlarından biridir. Buna karşılık kategori düzeyinde en belirgin iyileştirme ihtiyacı firmalar üzerindeki mali yükte ortaya çıkmaktadır. Vergi düzenlemelerindeki değişikliklerin şeffaflığı, KDV kayıt eşiği, çevresel mali araçların mevcudiyeti ve bunlardaki değişikliklerin şeffaflığı, vergi kayıt ve kayıttan silme süreçleri ile önceden doldurulmuş beyannameler de geliştirilmesi gereken başlıca alanlar arasında yer almaktadır.

Uluslararası Ticaret başlığı, 58,14 puanla Türkiye'nin kendi skor dağılımında görece zayıf alanlar arasında yer almaktadır. Bu başlığın iç yapısını göstermek amacıyla, aynı hiyerarşik düzeyde yer alan alt kategorilerin B-READY kapsamındaki ham puan katkıları esas alınmış ve toplam skora en düşük katkıyı yapan beş alt kategori düşük sıralanmıştır (Şekil 8). Buna göre Dijital Ticarete Yönelik Kısıtlamalar alt kategorisinde Türkiye 2,86 puanla 7,62 olan küresel ortalamanın 4,76 puan, Şeffaflık ve Bilgi Erişilebilirliği alt kategorisinde ise 5,00 puanla 6,45 olan küresel ortalamanın 1,45 puan altında kalmaktadır. Buna karşılık Taşımacılığı Büyük veya Ciddi Kısıtlama Olarak Tanımlayan Firmaların Payı alt kategorisinde Türkiye'nin puanı 3,70 ile 2,76 olan küresel ortalamaı 0,94 puan; Gümrük ve Ticaret Düzenlemelerini Büyük veya Ciddi Kısıtlama Olarak Tanımlayan Firmaların Payı alt kategorisinde ise 4,01 ile 3,06 olan küresel ortalamaı 0,95 puan aşmaktadır. Dijital Sipariş Edilen Malları İhraç Eden Ticaret Firmalarının Payı alt kategorisinde de Türkiye 5,70 puanla 4,19 olan küresel ortalamanın 1,51 puan üzerindedir. Bu karşılaştırma, seçili alt kategoriler arasında küresel ortalamaı göre olumsuz ayrışmanın Dijital Ticarete Yönelik Kısıtlamalar ile Şeffaflık ve Bilgi Erişilebilirliği alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir.

⁵ B-READY metodolojisinde "Effective Tax Rate (ETR) for Profit Taxes" olarak adlandırılan gösterge kapsamında, kurum kazancı ve diğer kâr esaslı vergiler üzerinden ödenen etketif vergi oranının firmaların vergi sonrası kârlılığını, piyasada rekabet edebilme kapasitesini ve genel mali yapısını; ayrıca yatırım, finansman ve diğer işletme faaliyetlerine ilişkin kararlarını etkilediği belirtilmektedir.

ŞEKİL 8.**Türkiye'nin Uluslararası Ticaret Başlığında Görece Düşük Puan Katkısı Sağlayan Seçili Alt Kategoriler**

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

*Uluslararası Ticaret başlığının iç kırılımını göstermek amacıyla, aynı hiyerarşik düzeyde yer alan alt kategorilerin B-READY raporundaki elde edilen puanları esas alınmıştır. Alt kategorilerin azami puanları farklı olduğundan, şekildeki değerler göreceli performans düzeyini değil, her bir alt kategorinin Uluslararası Ticaret skoruna yaptığı ham puan katkısını göstermektedir.

Türkiye'nin kendi skor dağılımında görece zayıf alanlar arasında yer alan Piyasa Rekabeti başlığı Türkiye sonuçları çerçevesinde ele alınmaktadır (Şekil 9). Piyasa Rekabeti başlığının iç yapısını göstermek amacıyla yalnızca eş düzeydeki alt kategoriler esas alınmış ve en düşük ham puan katkısına sahip başlıklar öne çıkarılmıştır. Küresel ortalamalarla karşılaştırıldığında en belirgin olumsuz ayrışma, Erişim ve Firma Katılımı (Cinsiyet Dahil) başlığında görülmektedir. Türkiye bu alanda 1,30 puanla 6,11 olan küresel ortalamanın 4,81 puan altında kalmaktadır. Devlet Tedarikçilerinde Cinsiyet Farkı başlığında da Türkiye 1,94 puanla 5,66 olan küresel ortalamanın 3,72 puan gerisindedir. Ürün İnovasyonu, Araştırma ve Geliştirme ve Süreç İnovasyonu başlıklarında Türkiye sırasıyla 0,57, 0,73 ve 1,04 puan alırken küresel ortalamalar 2,40, 2,69 ve 2,24 düzeyindedir. Bu görünüm firma düzeyindeki inovasyon faaliyetlerinin küresel ortalama göre görece sınırlı kaldığına işaret etmektedir. Temel İhale Belgelerinin Şeffaflığı başlığında Türkiye 2,50 puanla 3,05 olan küresel ortalamanın 0,55 puan; Kamu İşletmeleri Çerçevesi ve Rekabet Hukukunun Kapsamı başlığında ise 2,71 puanla 3,13 olan küresel ortalamanın 0,42 puan altında kalmaktadır. Buna karşılık İnovasyona Adil Erişim (Çevre Dahil) başlığında Türkiye 3,33 puanla 3,25 olan küresel ortalamanın 0,08 puan, İhale Sürecinin Adillliği başlığında 3,33 puanla 2,76 olan küresel ortalamanın 0,57 puan ve Basitleştirilmiş Birleşme İncelemesi başlığında 3,65 puanla 2,68 olan küresel ortalamanın 0,97 puan üzerinde yer almaktadır. Sonuçlar, seçili alt kategorilerde küresel ortalama göre olumsuz ayrışmanın özellikle firma katılımı, kapsayıcılık, inovasyon kapasitesi ve şeffaflık başlıklarında yoğunlaştığını göstermektedir.

ŞEKİL 9.**Türkiye'nin Piyasa Rekabeti Başlığında Görece Düşük Puan Katkısı Sağlayan Seçili Alt Kategoriler**

Kaynak: B-Ready 2025 Raporu

5

SONUÇ

Dünya Bankasının B-READY 2025 verileri çerçevesinde Türkiye'nin reel sektördeki iş ortamı dinamiklerini inceleyen bu araştırma notu, ülkenin Yasal ve Düzenleyici Çerçeve, Kamu Hizmetleri ve Operasyonel Verimlilik olmak üzere üç temel performans sütununun tamamında küresel ortalamanın üzerinde yer aldığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin iş ortamı performansı konu başlıkları itibarıyla farklılaşırken bazı alanlarda güçlü bir yapı öne çıkmakta; bazı alanlarda iyileştirme ihtiyacı belirginleşmektedir. Bu nedenle çalışmada Türkiye'nin performansı hem 101 ülke arasındaki küresel konumu hem de 10 konu başlığında elde ettiği skorların ülke içindeki dağılımı üzerinden değerlendirilmiştir.

Küresel sıralamaya dayalı sonuçlara göre Altyapı Hizmetleri, İş Yeri Konumu ve İşletme İflası Türkiye'nin güçlü performans gösterdiği alanlardır. Finansal Hizmetler, Uyuşmazlık Çözümü, Piyasa Rekabeti, İşe Başlama, İş Gücü ve Uluslararası Ticaret gelişime açık alanlar olarak belirlenirken Vergilendirme küresel sıralamada zayıf kategoride yer alan tek konu başlığıdır. Türkiye'nin kendi konu bazlı skor dağılımına göre yapılan değerlendirmede ise Altyapı Hizmetleri, İşe Başlama ve Finansal Hizmetler güçlü; İş Yeri Konumu, İşletme İflası, İş Gücü ve Uyuşmazlık Çözümü gelişime açık alanlar olarak öne çıkmaktadır. Uluslararası Ticaret, Piyasa Rekabeti ve Vergilendirme ise Türkiye'nin kendi performans profili içinde görece zayıf kalan alanları oluşturmaktadır.

Her iki değerlendirme birlikte ele alındığında Vergilendirme Türkiye açısından en belirgin ve ortak iyileştirme alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Firmalar Üzerindeki Mali Yük kategorisindeki düşük performans, vergi düzenlemelerindeki değişikliklerin sınırlı şeffaflığı ve bazı vergi kayıt süreçlerindeki eksiklikler bu alandaki temel sorunlardır. Uluslararası Ticaret ve Piyasa Rekabeti küresel sıralamada orta grupta bulunmalarına rağmen Türkiye'nin kendi skor dağılımında alt grupta yer almaları nedeniyle öncelikli gelişim alanları arasında değerlendirilmelidir. Uluslararası Ticaret alanında dijital ticarete yönelik kısıtlamalar ile şeffaflık ve bilgi erişilebilirliği; Piyasa Rekabeti alanında ise kamu ihalelerine erişim ve firma katılımı, devlet tedarikçilerindeki cinsiyet farkı, ihale şeffaflığı ve firma düzeyindeki ürün, süreç ve Ar-Ge faaliyetlerinin görece düşük kalması başlıca gelişim alanlarıdır.

Sonuç olarak altyapı hizmetleri, işe başlama ve finansal hizmetlerdeki güçlü performans ile iş yeri konumu ve işletme iflasındaki olumlu görünümün ekonomik değere dönüşebilmesi için Türkiye'nin gelişime açık ve görece zayıf alanları hedefleyen reformlara ihtiyacı vardır. Bu doğrultuda politika yapıcıların firmalar üzerindeki vergisel mali yükü azaltan, vergi düzenlemelerinde şeffaflık ve öngörülebilirliği güçlendiren, vergi kayıt süreçlerindeki eksiklikleri gideren, dijital ticareti sınırlandıran düzenlemeleri azaltan ve ticari bilgiye erişimi geliştiren politikalara öncelik vermesi önem taşımaktadır. Firma düzeyindeki inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesi, kamu alımlarına erişimin ve ihale şeffaflığının geliştirilmesi ile kamu işletmeleri çerçevesi ve rekabet düzenlemelerinin uygulanmasındaki eksikliklerin giderilmesi de Türkiye'nin iş ortamı performansını daha dengeli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturacak temel politika alanları olacaktır.

EKLER

EK 1: Türkiye'nin En İyi Performans Gösterdiği Alan: Altyapı Hizmetleri

Seviye	Konu	Puan
Genel	Altyapı Hizmetleri Genel	86,55
Sütun	Sütun 1 Genel: Altyapı Hizmetlerinde Mevzuat Kalitesi	86,46
Kategori	Kategori 1.1 Genel (Elektrik)	33,33
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.1 Genel	8,33
Gösterge	Tarifelerin İzlenmesi (Elektrik)	4,17
Gösterge	Hizmet Kalitesinin İzlenmesi (Elektrik)	4,17
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.2 Genel	8,33
Gösterge	Ortak Planlama ve İnşaat (Elektrik)	4,17
Gösterge	Hizmet Kalite Güvence Mekanizmaları (Elektrik)	4,17
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.3 Genel	8,33
Gösterge	Mesleki Sertifikalar (Elektrik)	2,78
Gösterge	Denetim Rejimleri (Elektrik)	2,78
Gösterge	Sorumluluk Rejimleri (Elektrik)	2,78
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.4 Genel	8,33
Gösterge	Elektrik Üretiminin Çevresel Sürdürülebilirliği	2,08
Gösterge	Elektrik Kullanımının Çevresel Sürdürülebilirliği	2,08
Gösterge	Enerji Tasarrufu Uygulamalarını Benimseme Teşvikleri	4,17
Kategori	Kategori 1.2 Genel (Su)	27,78
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.1 Genel	8,33
Gösterge	Tarifelerin İzlenmesi (Su)	4,17
Gösterge	Hizmet Kalitesinin İzlenmesi (Su)	4,17
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.2 Genel	8,33
Gösterge	Ortak Planlama ve İnşaat (Su)	4,17
Gösterge	Hizmet Kalite Güvence Mekanizmaları (Su)	4,17
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.3 Genel	4,17
Gösterge	Mesleki Sertifikalar (Su)	2,78
Gösterge	Denetim Rejimleri (Su)	1,39
Gösterge	Sorumluluk Rejimleri (Su)	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.4 Genel	6,94
Gösterge	Su Üretiminin Çevresel Sürdürülebilirliği ve Kalitesi	1,04
Gösterge	Su Kullanımının Çevresel Sürdürülebilirliği	0,35
Gösterge	Su Tasarrufu Uygulamalarını Benimseme Teşvikleri	2,78
Gösterge	Atıksu Arıtımının Sürdürülebilirliği	1,39
Gösterge	Atıksu Yeniden Kullanımı	1,39
Kategori	Kategori 1.3 Genel (İnternet)	25,35
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.1 Genel	6,67
Gösterge	Tarifelerin İzlenmesi (İnternet)	3,33
Gösterge	Hizmet Kalitesinin İzlenmesi (İnternet)	3,33
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.2 Genel	13,13
Gösterge	Ortak Planlama ve İnşaat (İnternet)	1,88
Gösterge	Geçiş Hakları	3,75
Gösterge	Açık Altyapı	3,75
Gösterge	Hizmet Kalite Güvence Mekanizmaları (İnternet)	3,75

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. →

Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.3 Genel	5,56
Gösterge	Sorumluluk Rejimleri (İnternet)	2,22
Gösterge	Siber Güvenlik Koordinasyonu	2,22
Gösterge	Siber Güvenlik Önlemleri	1,11
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.4 Genel	0,00
Gösterge	Dijital Bağlantı Altyapısı İçin Çevresel Raporlama Standartları	0,00
Gösterge	Altyapının Emisyon ve Enerji Verimliliği	0,00
Sütun	Sütun 2 Genel: Altyapı Hizmetlerinde Yönetişim Kalitesi ve Şeffaflık	83,20
Kategori	Kategori 2.1 Genel (Elektrik)	32,29
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.1 Genel	7,29
Gösterge	Elektronik Başvuru (Elektrik)	2,08
Gösterge	Elektronik Ödeme (Elektrik)	2,08
Gösterge	Mevcut Altyapı ve Planlanan İşler Hakkında Bilgi (Elektrik)	1,04
Gösterge	Kazı İzinleri İçin Koordinasyon Mekanizmaları (Elektrik)	2,08
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.2 Genel	8,33
Gösterge	Elektrik Arzının Güvenilirliği ve Kalitesi	5,56
Gösterge	Elektrik Arzının Çevresel Sürdürülebilirliği	2,78
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.3 Genel	8,33
Gösterge	Bağlantı Gereklilikleri (Elektrik)	1,52
Gösterge	Tarifeler ve Tarife Belirleme (Elektrik)	1,52
Gösterge	Planlı Kesintiler (Elektrik)	1,52
Gösterge	Şikâyet Mekanizmaları (Elektrik)	1,52
Gösterge	Hizmet Kalitesi Göstergeleri (Elektrik)	1,52
Gösterge	Çevresel Sürdürülebilirlik Göstergeleri (Elektrik)	0,76
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.4 Genel	8,33
Gösterge	Elektrik Bağlantıları İçin Denetimlerin Uygulanması	4,17
Gösterge	Bağımsız Şikâyet Mekanizması (Elektrik)	4,17
Kategori	Kategori 2.2 Genel (Su)	27,37
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.1 Genel	5,21
Gösterge	Elektronik Başvuru (Su)	1,04
Gösterge	Elektronik Ödeme (Su)	2,08
Gösterge	Mevcut Altyapı ve Planlanan İşler Hakkında Bilgi (Su)	1,04
Gösterge	Kazı İzinleri İçin Koordinasyon Mekanizmaları (Su)	1,04
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.2 Genel	8,33
Gösterge	Su Arzının Güvenilirliği ve Kalitesi	5,56
Gösterge	Su Arzının Çevresel Sürdürülebilirliği	2,78
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.3 Genel	7,58
Gösterge	Bağlantı Gereklilikleri (Su)	1,14
Gösterge	Tarifeler ve Tarife Belirleme (Su)	1,52
Gösterge	Planlı Kesintiler (Su)	1,52
Gösterge	Şikâyet Mekanizmaları (Su)	1,52
Gösterge	Hizmet Kalitesi Göstergeleri (Su)	1,52
Gösterge	Çevresel Sürdürülebilirlik Göstergeleri (Su)	0,38
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.4 Genel	6,25
Gösterge	Su Bağlantıları İçin Denetimlerin Uygulanması	2,08
Gösterge	Bağımsız Şikâyet Mekanizması (Su)	4,17

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➔

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMI DİNAMİKLERİ:
B-READY SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Kategori	Kategori 2.3 Genel (İnternet)	23,54
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.1 Genel	5,21
Gösterge	Elektronik Başvuru (İnternet)	2,08
Gösterge	Elektronik Ödeme (İnternet)	2,08
Gösterge	Mevcut Altyapı ve Planlanan İşler Hakkında Bilgi (İnternet)	0,00
Gösterge	Kazı İzinleri için Koordinasyon Mekanizmaları (İnternet)	1,04
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.2 Genel	4,17
Gösterge	İnternet Arzının Güvenilirliği ve Kalitesi	4,17
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.3 Genel	7,08
Gösterge	Bağlantı Gereklilikleri (İnternet)	1,25
Gösterge	Tarifeler ve Tarife Belirleme (İnternet)	1,67
Gösterge	Planlı Kesintiler (İnternet)	1,67
Gösterge	Şikâyet Mekanizmaları (İnternet)	1,67
Gösterge	Hizmet Kalitesi Göstergeleri (İnternet)	0,83
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.4 Genel	7,08
Gösterge	Siber Güvenlik Protokolleri	2,92
Gösterge	Bağımsız Şikâyet Mekanizması (İnternet)	4,17
Sütun	Sütun 3 Genel: Altyapı Hizmet Sunumunda Operasyonel Verimlilik	89,99
Kategori	Kategori 3.1 Genel (Elektrik)	31,59
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.1 Genel	10,57
Gösterge	Bağlantı ve Hizmet Maliyeti (Elektrik)	10,57
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.2 Genel	10,86
Gösterge	Elektrik Bağlantısı Elde Etme Süresi	10,86
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.3 Genel	10,16
Gösterge	Elektrik Arzının Güvenilirliği	10,16
Kategori	Kategori 3.2 Genel (Su)	30,53
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.1 Genel	10,81
Gösterge	Bağlantı ve Hizmet Maliyeti (Su)	10,81
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.2 Genel	9,98
Gösterge	Su Bağlantısı Elde Etme Süresi	9,98
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.3 Genel	9,73
Gösterge	Su Arzının Güvenilirliği	9,73
Kategori	Kategori 3.3 Genel (İnternet)	27,87
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.1 Genel	11,11
Gösterge	Bağlantı ve Hizmet Maliyeti (İnternet)	11,11
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.2 Genel	9,40
Gösterge	İnternet Bağlantısı Elde Etme Süresi	9,40
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.3 Genel	7,36
Gösterge	İnternet Arzının Güvenilirliği	7,36

EK 2: Türkiye'nin Zayıf Performans Gösterdiği Alan: Vergilendirme

Seviye	Konu	Puan
Genel	Vergilendirme Genel	46,40
Sütun	Sütun 1 Genel: Vergi Düzenlemelerinin Kalitesi	42,92
Kategori	Kategori 1.1 Genel: Açıklık ve Şeffaflık	20,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.1 Genel: Vergi Düzenlemelerinin Açıklığı	20,00
Gösterge	Vergi Rehberliğinin Mevcudiyeti	10,00
Gösterge	Bağlayıcı Görüşler ve Uyum Sonrası Prosedürler	10,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.2 Genel: Vergi Düzenlemelerindeki Değişikliklerin Şeffaflığı	0,00
Gösterge	Geniş Kapsamlı Kamu İstişaresi	0,00
Gösterge	Gelecek Vergi Planları	0,00
Kategori	Kategori 1.2 Genel: İdari Prosedürler	16,25
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.1 Genel: Basitleştirilmiş Vergi Kayıt Tutma ve Raporlama	5,00
Gösterge	Basitleştirilmiş Kayıt Tutma ve Raporlama	5,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.2 Genel: Genel Vergi Kaydı	6,25
Gösterge	Vergi Kayıt Sürecinde Şeffaflık	6,25
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.3 Genel: KDV Kaydı	0,00
Gösterge	KDV Kayıt Eşiği	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.4 Genel: KDV İadesi	5,00
Gösterge	KDV İadesi	5,00
Kategori	Kategori 1.3 Genel: Çevresel Mali Araçlar	6,67
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.1 Genel: Çevresel Mali Araçların Varlığı	0,00
Gösterge	Çevresel Mali Araçların Mevcudiyeti	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.2 Genel: Tamamlayıcı Çevresel Mali Tedbirler	6,67
Gösterge	Fosil Yakıt Sübvansiyonunun Yokluğu	2,22
Gösterge	Vergi Teşviklerinin Mevcudiyeti	4,44
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.3 Genel: Çevresel Mali Araçlardaki Değişikliklerin Şeffaflığı	0,00
Gösterge	Kamu İstişarelerinin Mevcudiyeti	0,00
Gösterge	Geçiş Dönemleri	0,00
Sütun	Sütun 2 Genel: Kurumsal Mükelleflere Sunulan Kamu Hizmetleri	47,67
Kategori	Kategori 2.1 Genel: Mükellefler İçin Dijital Hizmetler	18,50
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.1 Genel: Çevrimiçi Mükellef Portalı	6,50
Gösterge	Çevrimiçi Mükellef Hizmet Portalı	6,50
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.2 Genel: Elektronik Vergi Beyannamesi	5,50
Gösterge	Elektronik Beyanname	5,50
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.3 Genel: Önceden Doldurulmuş Beyannameler	0,00
Gösterge	Önceden Doldurulmuş Beyannameler	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.4 Genel: Elektronik Vergi Ödemesi	6,50
Gösterge	Elektronik Ödeme	6,50
Kategori	Kategori 2.2 Genel: Veri Yönetimi ve Sistem Entegrasyonu	6,25
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.1 Genel: Vergi Kaydı	0,00
Gösterge	Vergi Kayıt Süreci	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.2 Genel: Birleşik Vergi Kimlik Numarası (VKN)	6,25
Gösterge	Birleşik VKN	6,25
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.3 Genel: Vergi Kaydının Silinmesi	0,00

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. →

Gösterge	Vergi Kaydının Silinmesi	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.4 Genel: Cinsiyete Göre Ayırıştırılmış Verilerin Analizi ve Yayınlanması	0,00
Gösterge	Cinsiyete Göre Ayırıştırılmış Verilerin Analizi ve Yayınlanması	0,00
Kategori	Kategori 2.3 Genel: Şeffaflık	10,42
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.1 Genel: Yıllık Performans ve Vergi İdaresinde Cinsiyet Çeşitliliği	8,33
Gösterge	Yıllık Performans	4,17
Gösterge	Vergi İdaresinde Personelin Cinsiyet Dağılımı	4,17
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.2 Genel: Kamu Hesap Verebilirliği	2,08
Gösterge	Kamu Hesap Verebilirliği	2,08
Kategori	Kategori 2.4 Genel: Vergi Denetimleri ve İlgili Uyuşmazlıklar	12,50
Alt Kategori	Alt Kategori 2.4.1 Genel: Vergi Denetimleri	3,13
Gösterge	Yıllık Ulusal Vergi Denetim Planı	0,00
Gösterge	Vergi Denetim Çerçevesi	3,13
Alt Kategori	Alt Kategori 2.4.2 Genel: Vergi Denetim Sonuçlarına İtiraz	9,38
Gösterge	Birinci Düzey İnceleme Mekanizması	6,25
Gösterge	İkinci Düzey İnceleme Mekanizması	3,13
Sütun	Sütun 3 Genel: Vergi Sisteminin Uygulamadaki Operasyonel Etkinliği	48,61
Kategori	Kategori 3.1 Genel: Süreçlerin Süresi ve İşlevselliği	44,21
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.1 Genel: Vergi Beyanı ve Ödeme Süresi	8,78
Gösterge	Hazırlık, Beyanname ve Ödeme İçin Toplam Süre	8,78
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.2 Genel: Elektronik Sistemlerin Kullanımı	9,69
Gösterge	Elektronik Ortamda Beyanname Veren ve Ödeme Yapan Firmaların Yüzdesi	9,69
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.3 Genel: Genel Vergi Denetimi Süresi	10,00
Gösterge	Denetimi Tamamlamak İçin Gereken Toplam Süre	10,00
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.4 Genel: Vergi Uyuşmazlığı Süresi	10,00
Gösterge	Vergi Uyuşmazlığını İnceleme Süresi	10,00
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.5 Genel: KDV İadesinin Kullanımı	5,75
Gösterge	Uygulamada KDV İadesi Alma	5,75
Kategori	Kategori 3.2 Genel: Firmalar Üzerindeki Mali Yük	4,40
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.1 Genel: Kâr Vergileri İçin Efektif Vergi Oranı	3,60
Gösterge	Kâr Vergileri İçin Efektif Vergi Oranı (EVR)	3,60
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.2 Genel: İstihdam Temelli Vergiler ve Sosyal Katkıları İçin EVR	0,80
Gösterge	İstihdam Temelli Vergiler ve Sosyal Katkıları İçin Efektif Vergi Oranı (EVR)	0,80

EK 3: Türkiye'nin Zayıf Performans Gösterdiği Alan: Uluslararası Ticaret

Seviye	Konu	Puan
Genel	Genel: Uluslararası Ticaret	58,14
Sütun	Sütun 1 Genel: Uluslararası Ticaret İçin Düzenleme Kalitesi	48,78
Kategori	Kategori 1.1 Genel: Uluslararası Ticareti Destekleyen Uygulamalar	29,17
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.1 Genel: Uluslararası Mal ve Hizmet Ticareti	9,17
Gösterge	Denizcilik Tek Pencere Ortamının Oluşturulması	0,83
Gösterge	Ticarete Teknik Engeller	0,42
Gösterge	Güvenlik Düzenlemeleri–Operatör Sertifikasyonu (Yük Taşımacılığı)	0,42
Gösterge	Güvenlik Düzenlemeleri–Ekipman (Yük Taşımacılığı)	0,42
Gösterge	Güvenlik Düzenlemeleri–Azami Süreler (Yük Taşımacılığı)	0,42
Gösterge	Güvenlik Düzenlemeleri–Operatör Sertifikasyonu (Lojistik)	0,42

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➔

Gösterge	Güvenlik Düzenlemeleri-Ekipman (Lojistik)	0,42
Gösterge	Güvenlik Düzenlemeleri-Azami Süreler (Lojistik)	0,42
Gösterge	Malların Geçici Kabulü	0,83
Gösterge	Taşıyıcıların Sorumluluk Kuralları	0,83
Gösterge	Basitleştirilmiş Vize Rejimi-Yabancı Mürettebat ve Hizmet Sağlayıcılar	0,83
Gösterge	Lisans Reddi, Askıya Alma ve İptal Nedenleri (Yük Taşımacılığı)	0,83
Gösterge	Lisans Reddi, Askıya Alma ve İptal Nedenleri (Lojistik Hizmetleri)	0,83
Gösterge	De Minimis Değeri	0,00
Gösterge	Düzenleyici Etki Değerlendirmesi-TDE	0,83
Gösterge	Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri	0,42
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.2 Genel: Dijital ve Sürdürülebilir Ticaret (Cinsiyet ve Çevre Dahil)	10,00
Gösterge	Elektronik Sözleşmeler	0,00
Gösterge	Petrol, Kimyasal, Kanalizasyon ve Hava Kirliliği	0,67
Gösterge	Tehlikeli Atık, Tehlikeli Kimyasallar veya Pestisitler	0,67
Gösterge	Örgütlenme Özgürlüğü ve Toplu Pazarlık Hakkı	0,67
Gösterge	Eşit Ücret ve İstihdam Fırsatları	1,33
Gösterge	Kadınların Krediye Erişimi	0,00
Gösterge	Sınır Ötesi Veri Akışları-Transfer İzni	0,67
Gösterge	İlgili Bilgilerin Açıklanması	0,67
Gösterge	Tüketici Hakları-Reklam Sınırlamaları	0,67
Gösterge	Tüketicilerin Çevrimiçi Satın Almaları İptal Etme Hakkı	0,67
Gösterge	Tüketicilerin İade Alma Hakkı	0,67
Gösterge	Elektronik İmzalar	0,00
Gösterge	Çevrimiçi Tüketici Koruma Hükümlerine Uylmaması Halinde Cezalar	0,67
Gösterge	Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözüm Mekanizması	0,00
Gösterge	Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözüm Mekanizması (Ücretsiz Başvuru)	0,00
Gösterge	Teknoloji Tarafsızlığı	0,00
Gösterge	Sınır Ötesi Veri Akışları-Veri Koruma	1,33
Gösterge	Sınır Ötesi Ödemeler İçin Dijital Para Birimlerinin Tanınması	0,00
Gösterge	Sınır Ötesi Karbon Fiyatlandırma Araçları	0,00
Gösterge	Çevresel Mallarda Tarifeler	0,67
Gösterge	Yük Taşımacılığında Emisyon Ticaret Sistemi	0,00
Gösterge	Nesli Tükenmekte Olan Türler	0,67
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.3 Genel: Uluslararası Ticaret İşbirliği	10,00
Gösterge	Bildirilmemiş Tercihli Ticaret Anlaşmalarının Yokluğu	0,00
Gösterge	Çevre-Karbon Fiyatlandırma Sistemi	0,00
Gösterge	Çevre-TDE-Çevresel Mallar	0,91
Gösterge	Uygulamayı Denetleyecek Yetkili Kurumlar	1,82
Gösterge	Gümrüksüz Ticaret	0,00
Gösterge	Sınır Ötesi Veri Akışları	0,00
Gösterge	Yatırım ve Sermaye Hareketi	1,82
Gösterge	Hizmet Ticareti	1,82
Gösterge	Hizmet Ticareti-Mesleki Yeterlilik ve Sertifikaların Karşılıklı Tanınması	0,00
Gösterge	Hizmet Ticareti-İş Amaçlı Gerçek Kişilerin Geçici Hareketi	0,00
Gösterge	Hizmet Ticareti-Yerel Varlık Gereksinimi Yokluğu	1,82
Gösterge	Tarife Dışı Önlemlerde Düzenleme Uyumlaştırması	1,82

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

Kategori	Kategori 1.2 Genel: Uluslararası Ticarete Yönelik Düzenleyici Kısıtlamalar	19,61
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.1 Genel: Uluslararası Mal Ticaretine Yönelik Kısıtlamalar (Cinsiyet Dahil)	8,57
Gösterge	Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri (Ulusal Muamele)	1,43
Gösterge	Taban Fiyat ve Yönergelerin Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	1,43
Gösterge	Zorunlu Sertifikalı Operatör Kullanımının Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,00
Gösterge	Lisans Tavanlarının Yokluğu (Lojistik)	1,43
Gösterge	Taban Fiyat ve Yönergelerin Yokluğu (Lojistik)	0,00
Gösterge	Zorunlu Sertifikalı Operatör Kullanımının Yokluğu (Lojistik)	0,00
Gösterge	Ticarette Teknik Engeller (Ulusal Muamele)	1,43
Gösterge	Sevkiyat Öncesi Denetimlerin Yokluğu	1,43
Gösterge	Koşullu Ticaret Koruyucu Tedbirlerin Yokluğu	0,00
Gösterge	Miktar Kontrol Tedbirlerinin Yokluğu	0,00
Gösterge	Fiyat Kontrol Tedbirlerinin Yokluğu	0,00
Gösterge	Finansman Tedbirlerinin Yokluğu	0,00
Gösterge	İhracat Kısıtlamalarının Yokluğu	0,00
Gösterge	Lisans Tavanlarının Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	1,43
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.2 Genel: Uluslararası Hizmet Ticaretine Yönelik Kısıtlamalar	8,18
Gösterge	Ulusal Bayrak Altında Yabancı Gemi Tescil Kısıtlamalarının Yokluğu	0,00
Gösterge	Kota Kısıtlamalarının Yokluğu (Finansal Hizmetler)	0,91
Gösterge	Ekonomik İhtiyaç Testine Tabi Kısıtlamaların Yokluğu (Finansal Hizmetler)	0,91
Gösterge	Arazi ve Gayrimenkul Edinim/Kullanım Kısıtlamalarının Yokluğu (Finansal Hizmetler)	0,00
Gösterge	Ek Lisanslama veya Yetkilendirme Gereksinimi Kısıtlamalarının Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,00
Gösterge	Yabancı Sözleşmeli ve Bağımsız Hizmet Sağlayıcılar İçin Ek Kota Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,91
Gösterge	Yabancı Sözleşmeli ve Bağımsız Hizmet Sağlayıcılar İçin İşgücü Piyasası Testi Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,00
Gösterge	Ek Lisanslama veya Yetkilendirme Gereksinimi Kısıtlamalarının Yokluğu (Lojistik)	0,00
Gösterge	Yabancı Sözleşmeli ve Bağımsız Hizmet Sağlayıcılar İçin Ek Kota Yokluğu (Lojistik)	0,91
Gösterge	Yabancı Sözleşmeli ve Bağımsız Hizmet Sağlayıcılar İçin İşgücü Piyasası Testi Yokluğu (Lojistik)	0,00
Gösterge	Ek Lisanslama veya Yetkilendirme Gereksinimi Kısıtlamalarının Yokluğu (Finansal Hizmetler)	0,00
Gösterge	Kabotaj/Erişim Hakkı Kısıtlamalarının Yokluğu (Yalnızca Deniz Yük)	0,00
Gösterge	Yabancı Sözleşmeli ve Bağımsız Hizmet Sağlayıcılar İçin Ek Kota Yokluğu (Finansal Hizmetler)	0,91
Gösterge	Yabancı Sözleşmeli ve Bağımsız Hizmet Sağlayıcılar İçin İşgücü Piyasası Testi Yokluğu (Finansal Hizmetler)	0,00
Gösterge	İş Amaçlı Vize İçin Prosedür Engellerinin Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,00
Gösterge	Yerel Liman Hizmetleri Kullanım Kısıtlamalarının Yokluğu (Yalnızca Deniz Yük)	0,00
Gösterge	Kota Kısıtlamalarının Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,91
Gösterge	Ekonomik İhtiyaç Testine Tabi Kısıtlamaların Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,91
Gösterge	Arazi ve Gayrimenkul Edinim/Kullanım Kısıtlamalarının Yokluğu (Yük Taşımacılığı)	0,00

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

Gösterge	Kota Kısıtlamalarının Yokluğu (Lojistik)	0,91
Gösterge	Ekonomik İhtiyaç Testine Tabi Kısıtlamaların Yokluğu (Lojistik)	0,91
Gösterge	Arazi ve Gayrimenkul Edinim/Kullanım Kısıtlamalarının Yokluğu (Lojistik)	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.3 Genel: Dijital Ticarete Yönelik Kısıtlamalar	2,86
Gösterge	Ek Devlet Lisanslarının Yokluğu	0,00
Gösterge	Çevrimiçi Satış Yasaklarının Yokluğu	1,43
Gösterge	Ek Vergilerin veya Daha Yüksek Vergi Oranlarının Yokluğu	1,43
Gösterge	Yerel Vergi Varlığı Gereksinimlerinin Yokluğu	0,00
Gösterge	Gelen Sınır Ötesi E-Ödemelerde Ücret Yokluğu	0,00
Gösterge	Giden Sınır Ötesi E-Ödemelerde Ücret Yokluğu	0,00
Gösterge	Sınır Ötesi E-Ödeme Limitlerinin Yokluğu	0,00
Sütun	Sütun 2 Genel: Uluslararası Ticaretin Kolaylaştırılması İçin Kamu Hizmetlerinin Kalitesi	71,89
Kategori	Kategori 2.1 Genel: Dijital ve Fiziksel Altyapı	28,83
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.1 Genel: Elektronik Sistemler ve Hizmetlerin Birlikte Çalışabilirliği	10,50
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistem Mevcudiyeti	1,50
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistemde Tek Ödeme Noktası	1,50
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sisteme Kurum Entegrasyonu	0,00
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sisteme Paydaş Entegrasyonu	0,00
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistemin Özellikleri	1,50
Gösterge	Ticaret Ortaklarının Elektronik Sistemleriyle Bilgi Değişimi	0,00
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistemde Tek Erişim Noktası	1,50
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistemde Tek Oturum Açma	1,50
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistemde Tek Veri Gönderimi	1,50
Gösterge	Uluslararası Ticaret İçin Gelişmiş Elektronik Sistemde Tek Karar Noktası	1,50
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.2 Genel: Şeffaflık ve Bilgi Erişilebilirliği	5,00
Gösterge	Ticaret Bilgi Portalı (TBP) (Mevcudiyet)	0,00
Gösterge	İstişare-Uygulama	0,00
Gösterge	İstişare-Makul Fırsat	0,00
Gösterge	İstişare-Yorumları Değerlendirme Süreci	0,00
Gösterge	Yayın-Vergiler, Harçlar, Ücretler ve Tarife Dışı Önlemler	1,25
Gösterge	Yayın-Prosedürler ve Bağlayıcı Görüşler	1,25
Gösterge	Yayın-Cezalar, İtiraz Prosedürleri	0,00
Gösterge	Yayın-Lisanslama Kriterleri (Yük Taşımacılığı)	1,25
Gösterge	Yayın-Lisanslama Kriterleri (Lojistik Hizmetleri)	0,00
Gösterge	Yayın-Yasa Teklifleri ve Taslak Düzenlemeler	0,00
Gösterge	Yayın-Önceden Bildirimler	0,00
Gösterge	Bilgi Noktaları	1,25
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.3 Genel: Ticaret Altyapısı	13,33
Gösterge	Ekipman ve Tesisler (Sınır 1-Liman veya Kara Sınırı)	2,22
Gösterge	Hizmetler ve Olanaklar (Sınır 1-Liman veya Kara Sınırı)	2,22
Gösterge	Yeşil Altyapı (Sınır 1 Limansa)	0,00
Gösterge	Ekipman ve Tesisler (Sınır 2-Kara Sınırı veya Havalimanı)	2,22
Gösterge	Hizmetler ve Olanaklar (Sınır 2-Kara Sınırı veya Havalimanı)	2,22
Gösterge	Uluslararası Ticaret Elektronik Sistemine Bağlantı (Liman veya Havalimanı)	2,22
Gösterge	Bilgi Sistemleri (Liman veya Havalimanı)	2,22
Gösterge	Danışma Komitesi (Liman veya Havalimanı)	0,00
Gösterge	Danışma Komitesi (Sınır 1-Liman)-Temsilciler	0,00

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMI DİNAMİKLERİ:
B-READY SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Kategori	Kategori 2.2 Genel: Sınır Yönetimi	43,06
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.1 Genel: Risk Yönetimi	12,50
Gösterge	Gümrük Risk Yönetimi Mevcudiyeti	2,08
Gösterge	Gümrük Risk Yönetimi Kapsamı	2,08
Gösterge	Sağlık ve Bitki Sağlığı Kurum Entegrasyonu	2,08
Gösterge	Standardizasyon Kurum Entegrasyonu	0,00
Gösterge	Çevre Kurum Entegrasyonu	0,00
Gösterge	Güvenlik Sınır Kurum Entegrasyonu	2,08
Gösterge	Otomatik Profilleme ve Hedefleme	2,08
Gösterge	Gümrükleme Sonrası Denetimler	2,08
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.2 Genel: Koordineli Sınır Yönetimi	16,67
Gösterge	Benzersiz Sevkiyat Referansı	2,38
Gösterge	Ortak Kontroller (İç)	2,38
Gösterge	Entegre Sınır Kontrol Noktası	2,38
Gösterge	Birleşik Belgeler veya Belge Seti	2,38
Gösterge	Çalışma Saatlerinin Uyumlaştırılması	2,38
Gösterge	Bilgi Değişimi	2,38
Gösterge	Ortak Kontroller (Dış)	2,38
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.3 Genel: Güvenilir Tacir Programları	13,89
Gösterge	İhracatçı ve İthalatçılar İçin Güvenilir Tacir Programı Mevcudiyeti	2,78
Gösterge	Diğer Operatörler İçin Güvenilir Tacir Programı Mevcudiyeti	2,78
Gösterge	Güvenilir Tacir Programının Faydaları	2,78
Gösterge	Güvenilir Tacir Programının Kurumlar Arası Tanınması	2,78
Gösterge	Güvenilir Tacir Programının Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları	2,78
Gösterge	Güvenilir Tacir Programının Elektronik Sertifikasyon ve Yenileme Süreci	0,00
Sütun	Sütun 3 Genel: Mal İhracatı, İthalatı ve Dijital Ticarete Operasyonel Verimlilik	53,77
Kategori	Kategori 3.1 Genel: İhracat Gereksinimlerine Uyum	17,81
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.1 Genel: İhracat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Süre	9,08
Gösterge	İhracat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Süre	9,08
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.2 Genel: İhracat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Maliyet	8,73
Gösterge	İhracat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Maliyet	8,73
Kategori	Kategori 3.2 Genel: İthalat Gereksinimlerine Uyum	22,55
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.1 Genel: İthalat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Süre	13,40
Gösterge	İthalat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Süre	13,40
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.2 Genel: İthalat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Maliyet	9,14
Gösterge	İthalat Gereksinimlerine Uyum İçin Toplam Maliyet	9,14
Kategori	Kategori 3.3 Genel: Sınır Ötesi Dijital Ticarete Katılım	5,70
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.1 Genel: Dijital Sipariş Edilen Malları İhraç Eden Ticaret Firmalarının Payı	5,70
Gösterge	Dijital Sipariş Edilen Malları İhraç Eden Ticaret Firmalarının Payı	5,70
Kategori	Kategori 3.4 Genel: Algılanan Başlıca Engeller: Gümrük ve Ticaret Düzenlemeleri ve Taşımacılık	7,71
Alt Kategori	Alt Kategori 3.4.1 Genel: Gümrük/Ticaret Düzenlemelerini Büyük veya Ciddi Kısıtlama Olarak Tanımlayan Firmaların Payı	4,01
Gösterge	Gümrük ve Ticaret Düzenlemelerini Büyük veya Ciddi Kısıtlama Olarak Tanımlayan Firmaların Payı	4,01
Alt Kategori	Alt Kategori 3.4.2 Genel: Taşımacılığı Büyük veya Ciddi Kısıtlama Olarak Tanımlayan Firmaların Payı	3,70
Gösterge	Taşımacılığı Büyük veya Ciddi Kısıtlama Olarak Tanımlayan Firmaların Payı	3,70

EK 4: Türkiye'nin Zayıf Performans Gösterdiği Alan: Piyasa Rekabeti

Seviye	Konu	Puan
Genel	Genel: Piyasa Rekabeti	57,94
Sütun	Sütun 1 Genel: Piyasa Rekabetini Teşvik Eden Düzenlemelerin Kalitesi	59,77
Kategori	Kategori 1.1 Genel: Rekabet	25,03
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.1 Genel: Antitröst	9,03
Gösterge	Yasal çerçeve rekabete aykırı anlaşmaları yasaklar	0,83
Gösterge	Rekabet Otoriteleriyle işbirliği gizlilik, anonimlik ve ihbarcı koruması sunar	0,69
Gösterge	Bağışıklık programları net muafiyet rejimleri oluşturur	0,83
Gösterge	Gönüllü uyum için teşvikler	0,83
Gösterge	Yasal çerçeve rekabeti kısıtlayan anlaşmaları amaç veya etki bazında ayırır	0,83
Gösterge	Rekabete aykırı anlaşmaların muafiyeti kamu yararı veya verimlilik temelinde gerekçelendirilmelidir	0,83
Gösterge	Muafiyet düzenlemeleri verimlilik, zarar ve tüketici etkisini belirlemeyi gerektirir	0,83
Gösterge	Muafiyetler belirli bir süre için verilir ve yenilemeler incelenir	0,00
Gösterge	Karteller mutlak olarak yasaklanmıştır ve firmalar kartel savunması yapamaz	0,83
Gösterge	Yasal çerçeve hâkim durumun kötüye kullanılmasını yasaklar	0,83
Gösterge	Piyasa hâkimiyeti ve hâkim durumun kötüye kullanılmasının tanımı	0,83
Gösterge	Prosedürel güvencelerle bağışıklık programlarının mevcudiyeti	0,83
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.2 Genel: Birleşme Kontrolü	8,06
Gösterge	Birleşme kontrolü düzenlemelerinin kapsamı	0,83
Gösterge	Birleşme tedbirleri verimliliğe öncelik vermeli ve birleşen taraflara alternatif tekliflere izin vermelidir	0,83
Gösterge	Rekabeti olumsuz etkileyebilecek birleşmeleri engelleme yetkileri ve bildirim yapılmaması halinde yaptırımlar	0,83
Gösterge	İşlem bildirimini konusunda Rekabet Otoritesiyle ön birleşme istişaresinin varlığı	0,00
Gösterge	Yasal çerçeve birleşme kontrolü rejimine tabi işlemleri belirlemek için ekonomik kriterleri oluşturur	0,83
Gösterge	Yasal çerçeve rekabet bozulmalarını değerlendirmek için birleşme kontrolü prosedürü oluşturur	0,83
Gösterge	Birleşme bildirimleri için açık kılavuzlar ve eşikler (bireysel ve toplu)	0,83
Gösterge	Belirli yasal süre limitleriyle çok aşamalı birleşme inceleme prosedürünün varlığı	0,83
Gösterge	Basitleştirilmiş birleşme prosedürünün varlığı	0,00
Gösterge	Birleşme kontrolü incelemesine sunulan işlemin rekabet etkilerine ilişkin esasa yönelik ekonomik değerlendirme yapma gerekliliği	0,83
Gösterge	Birleşme veya devralma sonucu artan piyasa gücü için meşru gerekçelerin mevcudiyeti	0,56
Gösterge	Birleşme tedbirleri benimsenebilir ve rekabet otoritesi uyumu sağlama yetkisine sahip olmalıdır	0,83
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.3 Genel: Kamu İşletmeleri Çerçevesi ve Rekabet Hukukunun Kapsamı	2,71
Gösterge	KİT'lerin oluşturulmasının ekonomik, sosyal ve/veya sürdürülebilirlik kriterlerine göre gerekçelendirilmesi	0,00
Gösterge	Rekabet hukuku ekonominin tüm sektörlerine uygulanır	0,83
Gösterge	Rekabet hukuku tüm KİT'lere ve yasal tekellere uygulanır	0,00
Gösterge	Yeni KİT'ler rekabet perspektifinden değerlendirilir	0,00
Gösterge	KİT ticari faaliyetlerini gerekçelendirmek için değerlendirme yapma gerekliliği	0,00
Gösterge	Rekabet Otoritesinin KİT'leri soruşturmasının önündeki engellerin varlığı	0,83

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. →

Gösterge	Sektörleri rekabet hukuku ve birleşme kontrolünden muaf tutma prosedürünün ekonomik, sosyal veya sürdürülebilirlik kriterlerine dayanması	0,21
Gösterge	Anlaşmaları rekabet hukukundan muaf tutma prosedürünün varlığı	0,83
Alt Kategori	Alt Kategori 1.1.4 Genel: Rekabet Düzenlemelerinin Uygulanması	5,24
Gösterge	Soruşturma sırasında prosedürel ve adalet güvenceleri	0,95
Gösterge	Yasal çerçeve gizli bilgiyi tanımlar	0,95
Gösterge	Rekabet Otoritesine soruşturma ve yaptırım uygulama yetkileri verilmiştir	0,00
Gösterge	Rekabet Otoriteleri parasal yaptırım toplama ve parasal olmayan yaptırım uygulama yetkisine sahiptir	0,95
Gösterge	Rekabet Otoritesi bildirim yapılmamasını soruşturabilir ve firma cirosuna dayalı yaptırım uygulayabilir	0,95
Gösterge	Rekabet Otoritesi kararları bağlayıcı/kendiliğinden uygulanabilir ve bağımsız inceleme organı ile tazminat davası imkânı	0,48
Gösterge	Düzenleyici çerçevede genel para cezası tavanı bulunmaktadır	0,95
Kategori	Kategori 1.2 Genel: İnovasyon ve Teknoloji Transferi	21,78
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.1 Genel: Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasının Gücü	6,59
Gösterge	Toplu Hak Yönetimi Kuruluşlarının Kurulmasına İlişkin Hükümler	0,67
Gösterge	Telif Hakkı, Patent ve Marka Uyuşmazlıklarında Tahkim	0,67
Gösterge	Buluşlar İçin Patentlenebilirlik Gereksinimleri ve Deneysel Kullanım İstisnası	0,67
Gösterge	Başvuru Tarihinden İtibaren Geçerli Patent Koruması	0,67
Gösterge	Patent ve Markalar İçin İtiraz Mekanizmaları	0,67
Gösterge	Patentler İçin Bilgi Gönderim Sistemi Hükümleri	0,67
Gösterge	Patent Kamuya Açıklaması	0,67
Gösterge	Marka Kullanım Yükümlülüğü ve İlgili Süre	0,67
Gösterge	Tanınmış Markaların Korunması	0,67
Gösterge	Telif Hakkı, Patent ve Marka Korumasını Uygulamak İçin Eylem veya Çözümler	0,59
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.2 Genel: Lisanslama ve Teknoloji Transferi	4,44
Gösterge	Telif Hakkı, Patent ve Marka Lisanslama Prosedürleri Hükümleri	1,78
Gösterge	Adil ve Ayrımcı Olmayan Telif Ücreti Belirleme Kılavuzları	0,00
Gösterge	Patent Sahipliği Değişikliğinin Kaydı ve İlgili Süre	0,89
Gösterge	Patentler İçin Geçici Lisanslar/Muafiyetler	1,78
Gösterge	Patent ve Marka Lisans Sözleşmelerinin Fikri Mülkiyet Ofisine Bildirilmesi	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.3 Genel: İnovasyona Adil Erişim (Çevre Dahil)	3,33
Gösterge	Açık Erişim ve Açık Kaynak Tanımı	0,00
Gösterge	İzin Verilen Açık Erişim Araştırma Faaliyetlerinin Kapsamı	1,11
Gösterge	Açık Bilimi Mümkün Kılan Hükümler	0,00
Gösterge	Yapay Zekâ Düzenlemesine Risk Temelli Yaklaşım	1,11
Gösterge	Yapay Zekâ Sistemlerinin Etik Etki Değerlendirmesi Kılavuzları	0,00
Gösterge	Fikri Mülkiyet Temelli Finansman Kılavuzları	1,11
Gösterge	Çevresel Sürdürülebilirlikle İlgili Fikri Mülkiyet Hükümleri	0,00
Gösterge	Fikri Mülkiyet Hakkını İhlal Eden Malların Çevresel Açidan Güvenli İmhası Hükümleri	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.2.4 Genel: Üniversite-Sanayi İşbirliği	7,41
Gösterge	Standart Model Araştırma İşbirliği Anlaşmaları	1,48
Gösterge	Patentlenebilirliği Tehlikeye Atmadan Araştırma Sonuçlarını Yayınlama Süresi	1,48
Gösterge	Kamu Araştırma Kuruluşlarında Geliştirilen Patent Sahipliği	1,48
Gösterge	Kamu Araştırma Kuruluşlarının Kurumsal Fikri Mülkiyet Politikaları	0,00
Gösterge	Üniversite Yan Kuruluşları (Spin-off)	1,48
Gösterge	Araştırmanın Ticarileştirilmesi İçin Mali Teşvikler	1,48

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

Kategori	Kategori 1.3 Genel: Kamu İhalelerine Katılım	12,96
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.1 Genel: Erişim ve Firma Katılımı (Cinsiyet Dahil)	1,30
Gösterge	Varsayılan Olarak Açık ve Rekabetçi İhale	1,30
Gösterge	Yabancı Firmaların Kamu İhalelerine Katılımına Yönelik Kısıtlamalar	0,00
Gösterge	KİT'ler ve Bağımsız Otoriteler İhale Düzenlemelerinin Uygulanmasından Muaf Değildir	0,00
Gösterge	Sözleşmeleri Lotlara Bölme İmkânı	0,00
Gösterge	İhale Makamlarının Yükleniciye Ödeme İçin Yasal Son Tarihi Belirlenmiştir	0,00
Gösterge	Çerçeve Anlaşmalar İçin İhale Prosedürleri Oluşturulmuştur	0,00
Gösterge	Çerçeve anlaşmalar süre boyunca yeni tedarikçilere açık olabilir	0,00
Gösterge	Kamu İhalelerinde Cinsiyet Eşitliğinin Teşviki	0,00
Gösterge	KOBİ Katılımını Teşvik Eden İhale ve Sözleşme Mekanizmaları	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.2 Genel: Paranın Karşılığı (Cinsiyet ve Çevre Dahil)	5,83
Gösterge	Anormal Düşük Teklifleri Belirleme Prosedür ve Kriterlerinin Varlığı	1,46
Gösterge	İnovasyon İhalesine Yönelik Uzmanlaşmış İhale Yöntemlerinin Belirlenmesi	1,46
Gösterge	Standart İhale Belgelerine Sürdürülebilirlik Maddelerinin Dahil Edilmesi	0,00
Gösterge	İhalelerde Çevresel Hususları Dahil Etme Teşvikleri	1,46
Gösterge	Cinsiyete Duyarlı Kamu İhalesini Tanıtma Mekanizmaları	0,00
Gösterge	Sözleşme Değerini Tahmin Etmek İçin Piyasa Temelli Araçlar	1,46
Gösterge	Teklif Değerlendirmesinde Toplam Sahip Olma Maliyeti ve Yaşam Döngüsü Maliyeti	0,00
Gösterge	Ekonomik Açıdan En Avantajlı Teklif Tercih Edilen Değerlendirme Kriteridir	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.3 Genel: İhale Sürecinin Adilliği	3,33
Gösterge	Sözleşme İhale Bildirimi ile Sözleşme İmzası Arasında Bekleme Süresi	0,83
Gösterge	İhale İlanı ve Son Başvuru Tarihi Arasındaki Minimum Süre Açıkça Tanımlanmıştır	0,83
Gösterge	Açık İhale Eşiklerini Aşmamak İçin Sözleşme Bölme Yasağı	0,83
Gösterge	Firmalara İhale Kararları Bildirme Yükümlülüğü ve Açıklama Taleplerinin Cevaplanması	0,83
Gösterge	Uzmanlaşmış İhale Mahkemelerinin ve Kararlarına İtiraz Hakkının Mevcudiyeti	0,00
Gösterge	İtirazları Çözmek İçin Süre Limitleri ve Gecikmelerde Firmalara Tanınan Hukuki İmkânlar	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 1.3.4 Genel: Temel İhale Belgelerinin Şeffaflığı	2,50
Gösterge	İhale Planları, İlanları, İhale Belgeleri ve İhale Kararlarının Yayınlanması	0,00
Gösterge	Sözleşmelerin ve Sözleşme Değişikliklerinin Yayınlanması	2,50
Sütun	Sütun 2 Genel: Piyasa Rekabetini Teşvik Eden Kamu Hizmetleri	65,29
Kategori	Kategori 2.1 Genel: Rekabet Otoritesi	27,08
Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.1 Genel: Kurumsal Çerçeve	13,89
Gösterge	Rekabet Otoritesi operasyonel olarak bağımsızdır	1,85
Gösterge	Rekabet Otoritesinin açık ve çakışmayan bir görev alanı vardır	1,85
Gösterge	Yönetim kurulu üyelerinin seçimi ve görevden alınması prosedürü oluşturulmuştur	1,85
Gösterge	Rekabet otoritesi yönetim kurulu üyeleri için görev süresi sınırları	0,93
Gösterge	Rekabet otoritelerinin yabancı rekabet otoriteleriyle işbirliği mekanizmaları	1,85
Gösterge	Yönetim kurulu üyeleri için görev süresi sonrası bekleme süreleri	1,85
Gösterge	Rekabet Otoritesi çalışanları için çıkar çatışması kuralları	1,85
Gösterge	Rekabet Otoritesi politikalar ve düzenlemeler hakkında görüş bildirir	1,85
Gösterge	Rekabet Otoritesinin görüşleri bağlayıcıdır	0,00

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

Alt Kategori	Alt Kategori 2.1.2 Genel: Savunuculuk ve Şeffaflık	13,19
Gösterge	Yatay, dikey anlaşmalar ve işbirliği anlaşmalarına ilişkin kılavuz belgelerin yayınlanması	1,39
Gösterge	Birleşme kontrolü için işlem elektronik bildirimi	1,39
Gösterge	İşgücü piyasalarına ilişkin kılavuz belgelerin yayınlanması	0,00
Gösterge	Rekabet Otoritesinin hükümet politikalarına ilişkin tüm görüşlerinin çevrimiçi yayınlanması	0,00
Gösterge	Hâkim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin kılavuz belgelerin yayınlanması	1,39
Gösterge	Bağışıklık programlarına ilişkin kılavuz belgelerin yayınlanması	1,39
Gösterge	Piyasa tanımına ilişkin kılavuz yayınlanması	1,39
Gösterge	Dijital platformlarda rekabete ilişkin kılavuz belgelerin yayınlanması	0,69
Gösterge	Birleşme kontrolüne ilişkin kılavuz yayınlanması	1,39
Gösterge	Rekabete ilişkin analitik raporların yayınlanması	1,39
Gösterge	Rekabet politikasını yaygınlaştırmak için çalıştaylar düzenlenmesi	1,39
Gösterge	Tüm antitröst ve birleşme kontrolü kararları ile muafiyetlerin çevrimiçi yayınlanması	1,39
Kategori	Kategori 2.2 Genel: Firmalarda İnovasyon	24,88
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.1 Genel: İnovasyonu Destekleyen Kurumsal Çerçeve	8,33
Gösterge	Fikri Mülkiyet Ofisi tarafından lisans sahiplerine ücretsiz veya düşük maliyetli hukuki yardım	0,00
Gösterge	Uygulamada Bilgi Gönderim Sisteminin Mevcudiyeti	2,78
Gösterge	Fikri mülkiyet yasaları ve düzenlemeleri hakkında kamuoyu istişareleri	2,78
Gösterge	Firmaların teknik standart geliştirmesine katılımından sorumlu kamu kuruluşu	2,78
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.2 Genel: Fikri Mülkiyet Hizmetlerinin Dijitalleştirilmesi (Çevre Dahil)	6,67
Gösterge	Lisans Hakları Veritabanı veya Fikri Mülkiyet Pazaryerinin Mevcudiyeti	0,00
Gösterge	Yeşil Teknoloji Tanımlayıcısının Mevcudiyeti	0,00
Gösterge	Yerel Olarak Tescil Edilmiş Fikri Mülkiyet Haklarının Elektronik Veritabanının Mevcudiyeti	2,22
Gösterge	Fikri Mülkiyet Sahiplerinin Haklarını Elektronik Olarak Yönetebileceği Çevrimiçi Platform	2,22
Gösterge	Fikri Mülkiyet Ofisince Nitelikli Fikri Mülkiyet Uzmanları Listesinin Çevrimiçi Yayınlanması	2,22
Alt Kategori	Alt Kategori 2.2.3 Genel: İnovasyon Sistemleri (Cinsiyet Dahil)	9,88
Gösterge	Teknoloji Transfer Ofislerinin Mevcudiyeti	1,23
Gösterge	Düzenleyici Deneme Alanlarının (Sandbox) Mevcudiyeti	0,00
Gösterge	İnovasyon Kuluçka Merkezlerinin Mevcudiyeti	1,23
Gösterge	İnovasyon Hızlandırıcılarının Mevcudiyeti	1,23
Gösterge	Özel Kuluçka/Hızlandırıcılara Devlet Mali Yardımı	1,23
Gösterge	Kamu Araştırma Kuruluşlarının Özel Kuluçka/Hızlandırıcılara Teknik Yardımı	1,23
Gösterge	Kadın Girişimcileri Hedefleyen Kuluçka/Hızlandırıcıların Mevcudiyeti	1,23
Gösterge	Bilim ve Teknoloji Parklarının Mevcudiyeti	1,23
Gösterge	İnovasyon Kümelerinin Mevcudiyeti	1,23

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

Kategori	Kategori 2.3 Genel: E-İhale	13,33
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.1 Genel: İhale Prosedürlerinin Dijitalleştirilmesi (Çevre Dahil)	7,78
Gösterge	Merkezi E-İhale Platformunun Mevcudiyeti	1,48
Gösterge	İhale Makamından Elektronik Ödeme Alma	0,00
Gösterge	Çerçeve Anlaşma Yönetimi Modülü	1,48
Gösterge	E-Ters Açık Artırma Modülü	0,00
Gösterge	Onaylı Tedarikçi E-Katalogu	0,00
Gösterge	Elektronik Yeşil Kataloglar	0,00
Gösterge	Tedarikçi Eko-Sertifikasyonları/Eko-Etiketlerine Elektronik Başvuru	0,00
Gösterge	Tedarikçi Olarak Kayıt	0,00
Gösterge	İhale Makamından Açıklama Talep Etme ve Karar Bildirimlerini Elektronik Alma	1,11
Gösterge	Tekliflerin Elektronik Olarak Sunulması	1,48
Gösterge	Tekliflerin Elektronik Açılması ve İhale Yönetimi İçin Sanal Çalışma Alanı	0,74
Gösterge	Teklif Teminatının Elektronik Sunulması ve Performans Garantisinin Elektronik Doğrulanması	1,48
Gösterge	Sözleşmenin Elektronik İmzalanması	0,00
Gösterge	E-Sözleşme Yönetimi ve Uygulama Modülü	0,00
Gösterge	İhale Makamına Faturaların Sunulması	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 2.3.2 Genel: Temel İhale Belgelerinin Şeffaflığı (Cinsiyet Dahil)	5,56
Gösterge	İhale Fırsatlarına İlişkin İlanlara Elektronik Erişim	1,85
Gösterge	İhale Belgelerine Elektronik Erişim	1,85
Gösterge	İhale Kararlarına (Gerekçeleri Dahil) Elektronik Erişim	0,00
Gösterge	Sözleşmelere ve Sözleşme Değişikliklerine Elektronik Erişim	1,85
Gösterge	Eko-etiket ve Çevreye Duyarlı Mal/Hizmet Teknik Şartnamelerine Elektronik Erişim	0,00
Gösterge	Tedarikçi Sözleşmeleri ve İhalelere İlişkin Açık Verilerin Makine Okunabilir Formatta Yayınlanması	0,00
Sütun	Sütun 3 Genel: Piyasa Rekabetini Teşvik Eden Temel Hizmetlerin Uygulanması	48,76
Kategori	Kategori 3.1 Genel: Rekabet	15,90
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.1 Genel: Basitleştirilmiş Birleşme İncelemesi	3,65
Gösterge	Basitleştirilmiş birleşme incelemesi dosyalama, inceleme ve onay süresi – Bileşen 1	0,00
Gösterge	Basitleştirilmiş birleşme incelemesi – Bileşen 2	2,06
Gösterge	Basitleştirilmiş birleşme incelemesi – Bileşen 3	1,59
Alt Kategori	Alt Kategori 3.1.2 Genel: Piyasa Dinamizmi ve Rekabetçi Davranışlar	12,25
Gösterge	Piyasa Yapısı (Piyasada Rekabet Eden Firma Sayısı)	4,32
Gösterge	Piyasa Yoğunlaşması (En Büyük Rakibin Piyasa Payı)	4,32
Gösterge	Rekabet Düzeyindeki Değişiklikler	1,34
Gösterge	Fiyatlandırma Gücü (Müşteri Kaybetmeden Fiyat Değiştirme Yeteneği)	0,96
Gösterge	İnternet Sağlayıcı Değiştirme Kolaylığı	1,32
Gösterge	Fiyatlara Devlet Müdahalesi	0,00
Kategori	Kategori 3.2 Genel: İnovasyon	11,53
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.1 Genel: Ürün İnovasyonu	0,57
Gösterge	Ürün İnovasyonu Olan Firmaların Oranı (İmalat)	0,18
Gösterge	Ürün İnovasyonu Olan Firmaların Oranı (Hizmetler)	0,39
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.2 Genel: Süreç İnovasyonu	1,04
Gösterge	Süreç İnovasyonu Olan Firmaların Oranı (İmalat)	0,43

Tablo sonraki sayfada devam etmektedir. ➡

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMI DİNAMİKLERİ:
B-READY SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Gösterge	Süreç İnovasyonu Olan Firmaların Oranı (Hizmetler)	0,60
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.3 Genel: Araştırma ve Geliştirme	0,73
Gösterge	Ar-Ge Harcaması Yapan Firmaların Oranı (İmalat)	0,11
Gösterge	Ar-Ge Harcaması Yapan Firmaların Oranı (Hizmetler)	0,62
Alt Kategori	Alt Kategori 3.2.4 Genel: Uluslararası Kalite Belgelendirmelerinin Kullanımı	9,19
Gösterge	Uluslararası Kalite Belgelendirmelerinin Kullanımı (İmalat)	4,82
Gösterge	Uluslararası Kalite Belgelendirmelerinin Kullanımı (Hizmetler)	4,37
Kategori	Kategori 3.3 Genel: Kamu İhale	21,33
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.1 Genel: Kamu Sözleşmelerinin İhale Süresi	5,13
Gösterge	Açık Rekabetçi İhalede Büyük İş Sözleşmesi İhale Süresi	1,55
Gösterge	Seçici İhalede Küçük Hizmet Sözleşmesi İhale Süresi	1,44
Gösterge	Tedarikçi Ön Yeterlilik Süresi	0,61
Gösterge	Elektronik Açık Artırmayla Sözleşme İhale Süresi	1,53
Gösterge	Çerçeve Anlaşmada Sözleşme İhale Süresi	0,00
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.2 Genel: Devlet Sözleşmesinden Ödeme Alma Süresi	7,18
Gösterge	Devlet Sözleşmesinden Ödeme Alma Süresi	7,18
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.3 Genel: Firmaların İhale Kolaylığına İlişkin Algıları	7,08
Gösterge	Firmaların İhalelere Katılım İçin İdari Gereksinimleri Karşılama Zorluğuna İlişkin Algıları	7,08
Alt Kategori	Alt Kategori 3.3.4 Genel: Devlet Tedarikçilerinde Cinsiyet Farkı	1,94
Gösterge	Devlet Tedarikçilerinde Cinsiyet Farkı	1,94

- ¹ L. Jay Bourgeois III, “Strategic Goals, Perceived Uncertainty, and Economic Performance in Volatile Environments”, *Academy of Management Journal*, 28(3), (1985), ss. 548-573; Peter T. Ward vd., “Business Environment, Operations Strategy, and Performance: An Empirical Study of Singapore Manufacturers”, *Journal of Operations Management*, 13(2), (1995), ss. 99-115.
- ² Lixin Colin Xu, “The Effects of Business Environments on Development: Surveying New Firm-Level Evidence”, *The World Bank Research Observer*, 26(2), (2011), ss. 310-340.
- ³ L. Jay Bourgeois III, “Strategic Goals, Perceived Uncertainty, and Economic Performance in Volatile Environments”, *Academy of Management Journal*, 28(3), (1985), ss. 548-573; Lixin Colin Xu, “The Effects of Business Environments on Development: Surveying New Firm-Level Evidence”, *The World Bank Research Observer*, 26(2), (2011), ss. 310-340; Robert B. Duncan, “Characteristics of Organizational Environments and Perceived Environmental Uncertainty”, *Administrative Science Quarterly*, 17(3), (1972), ss. 313-327.
- ⁴ L. Jay Bourgeois III, “Strategic Goals, Perceived Uncertainty, and Economic Performance in Volatile Environments”, *Academy of Management Journal*, 28(3), (1985), ss. 548-573; Robert B. Duncan, “Characteristics of Organizational Environments and Perceived Environmental Uncertainty”, *Administrative Science Quarterly*, 17(3), (1972), ss. 313-327.
- ⁵ Peter T. Ward vd., “Business Environment, Operations Strategy, and Performance: An Empirical Study of Singapore Manufacturers”, *Journal of Operations Management*, 13(2), (1995), ss. 99-115; Lixin Colin Xu, “The Effects of Business Environments on Development: Surveying New Firm-Level Evidence”, *The World Bank Research Observer*, 26(2), (2011), ss. 310-340.
- ⁶ Çağla Eskisi, Reel Sektörde İş Ortamı Algısı: İstanbul Üzerine Bir Veri Analizi, İTOSAM Analiz Notu No: 2, (İstanbul: İTOSAM, 2024).
- ⁷ Meghana Ayyagari vd., “How Important Are Financing Constraints? The Role of Finance in the Business Environment”, *The World Bank Economic Review*, 22(3), (2008), ss. 483-516.
- ⁸ World Bank, *Doing Business 2004: Understanding Regulation*, (Washington, DC: World Bank, 2003); World Bank, “World Bank Group to Discontinue Doing Business Report”, Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2026, <https://www.worldbank.org/en/news/statement/2021/09/16/world-bank-group-to-discontinue-doing-business-report>.
- ⁹ World Bank, “Business Ready (B-READY) Methodology and Business Ready Publications/Reports”, Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2026, <https://www.worldbank.org/en/businessready/publications>.
- ¹⁰ World Bank Group, *Business Ready 2025*, (Washington, DC: World Bank Group, 2025).
- ¹¹ Douglass C. North, *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1990); Chong-Chuo Chang, “The Impact of Quality of Institutions on Firm Performance: A Global Analysis”, *International Review of Economics and Finance*, 83, (2023), ss. 694-716.

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMI DİNAMİKLERİ:

B-READY SONUÇLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ
